

Verslag van een openbaar verhoor

De parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening heeft op 29 september 2023 **de heer Weekers** als getuige gehoord, die werd bijgestaan door mevrouw Everaers.

Voorzitter: Belhaj

Griffier: Sjerp

Aanwezige leden van de commissie: Aartsen, Azarkan, Belhaj, Maatoug, Van Nispen, Van Raan, Sylvana Simons en Slootweg.

Aanvang 10.15 uur.

De **voorzitter**:

Welkom bij de openbare verhoren van de parlementaire enquêtecommissie Fraudebeleid en Dienstverlening. Vandaag is het alweer de veertiende dag in de vierde week van in totaal vijf verhoorweken. Op deze dag zal de commissie twee getuigen verhoren over het onderwerp fraudebestrijding bij de Dienst Toeslagen van de Belastingdienst.

Ik verzoek de griffier om de eerste getuige van vandaag, de heer Weekers, naar binnen te leiden.

(De heer Weekers wordt binnengeleid door de griffier.)

De **voorzitter**:

Welkom, meneer Weekers. U wordt vandaag gehoord als getuige. Dit verhoor vindt plaats onder ede. U heeft ervoor gekozen de belofte af te leggen. Ik verzoek u met de belofte te bevestigen dat u de gehele waarheid en niets dan de waarheid zal zeggen.

(In handen van de voorzitter legt de heer Weekers de belofte af.)

De **voorzitter**:

Dan staat u nu onder ede en mag u plaatsnemen.

Goedemorgen, meneer Weekers. Ik heet u ditmaal van harte welkom namens de hele parlementaire enquêtecommissie.

Zoals u weet, heeft de Tweede Kamer op 1 februari 2022 besloten een enquête te houden naar fraudebeleid en dienstverlening van de overheid. Doel van de enquête is te komen tot waarheidsvinding en daar een oordeel over te vormen. Centraal staat de manier waarop de overheid fraude bestrijdt en tekort is geschoten in de dienstverlening aan en rechtsbescherming van burgers. De commissie onderzoekt hoe en waarom dit heeft kunnen gebeuren.

Ik vraag u om tijdens dit verhoor uw microfoon aan te laten staan. Ik zie dat u wordt bijgestaan. De commissie wil erop wijzen dat degene die aan u bijstand verleent, niet namens u het woord dient te nemen. Dit verhoor zal worden afgenomen door de leden Van Raan en Van Nispen. Voordat we gaan beginnen, dien ik even te vragen of alles duidelijk is.

De heer **Weekers**:
Volstrekt duidelijk.

De **voorzitter**:
Dan stel ik voor dat we gaan beginnen. Ik geef het woord aan de heer Van Raan.

De heer **Van Raan**:
Dank u wel, voorzitter. Goedemorgen, meneer Weekers.

De heer **Weekers**:
Goedemorgen.

De heer **Van Raan**:
U was van oktober 2010 tot januari 2014 staatssecretaris van Financiën in de kabinetten-Rutte I en II. In die hoedanigheid was u verantwoordelijk voor de Belastingdienst en daarmee ook voor de Dienst Toeslagen. U bent op 23 november 2020 gehoord door de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag over uw betrokkenheid bij het toeslagenschandaal. In dit verhoor wil de enquêtecommissie in aanvulling op uw verhoor daar met u ingaan op de verhoudingen tussen de Dienst Toeslagen en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid en op de fraudebestendigheid van het toeslagenstelsel.

U bent in oktober 2010 gestart als staatssecretaris van Financiën in het eerste kabinet-Rutte. Wat waren uw prioriteiten bij uw aantreden?

De heer **Weekers**:

De prioriteiten waren het op orde brengen van het huishoudboekje van de overheid en ervoor zorgen dat de mensen weer perspectief zouden krijgen. We zaten midden in een economische crisis, de grootste sinds de jaren dertig. Er was een grote werkloosheid. De staatsfinanciën waren helemaal uit de rails gelopen. We moesten het huishoudboekje en alles weer op orde zien te krijgen. Dat ging gepaard met hervormingen en met bezuinigingen. Mijn eerste taken in de eerste weken en maanden waren heel specifiek om het Belastingplan door beide parlementen te loodsen. Dat was het Belastingplan dat al door mijn voorganger, Jan Kees de Jager, was voorbereid. Maar ik moest onmiddellijk in mijn eerste week ook nog met nota's van wijzigingen komen op dat Belastingplan, omdat die in het regeerakkoord waren afgesproken. Daar moest ik ook niet alleen in de Tweede Kamer een meerderheid voor zien te vinden, maar ook in de Eerste Kamer, waar de coalitie en de gedoogconstructie geen meerderheid hadden. Dat was eigenlijk mijn eerste prioriteit.

Mijn tweede prioriteit lag in een opdracht vanuit het regeerakkoord om een bezuinigingstaakstelling bij de Belastingdienst te realiseren. Die bezuinigingstaakstelling was een stuk groter dan waar ik van uitging bij mijn aantreden, omdat in de financiële paragraaf van het regeerakkoord een bedrag stond van 130 miljoen, maar er nog 270 miljoen niet ingevuld bleek te zijn uit de regering-Balkenende IV. Ik stond dus voor een bezuinigingsopgave bij de Belastingdienst van 400 miljoen op een totaal van 2,6 miljard. Eigenlijk was al met al de allergrootste opgave en allergrootste prioriteit voor mij: mijn bijdrage leveren aan het weer op orde krijgen van het huishoudboekje en ervoor zorgen dat er weer perspectief kwam in de samenleving en ook dat mensen weer perspectief hadden op werk in de toekomst.

De heer **Van Raan**:

U zei het al: de taakstelling van het vierde kabinet-Balkenende en van het kabinet-Rutte I telde voor de Belastingdienst op tot een bedrag van circa 312 miljoen euro. Samen met het niet uitkeren van loon- en prijsbijstellingen telde dit op tot 395 miljoen euro – dat is die 400 miljoen waar u het over had – aan besparingen per 2015. Wat betekenden deze bezuinigingen voor de Belastingdienst?

De heer **Weekers**:

Die betekenden nogal wat voor de Belastingdienst. Ik heb daar destijds natuurlijk vele gesprekken over gevoerd: hoe gaan we dat in hemelsnaam

---

oplossen? In overleg met de directeur-generaal en de dienst is ervoor gekozen om een stuk te halen uit efficiencymaatregelen en om een stuk te besparen door moeilijk uitvoerbare regelingen, regelingen waar heel veel toezicht op nodig is en die menskracht kosten, eenvoudiger te maken. Als je de regeling als zodanig eenvoudiger kunt maken, dan kun je ook op de uitvoering besparen. Wat doet dat met een Belastingdienst? Nogal veel. Een van de maatregelen ...

De heer **Van Raan**:

Ik ga het voor u vormgeven aan de hand van onze vragen.

De heer **Weekers**:

Oké.

De heer **Van Raan**:

U zegt: effectiviteit en eenvoud. Waar sloegen deze bezuinigingen dan neer? Welke maatregelen heeft u genomen om de bezuinigingen te realiseren?

De heer **Weekers**:

Dat is een goede vraag op dit moment. Daarvoor zou ik toch alweer veertien jaar terug moeten gaan. Dat staat me niet heel concreet bij. Ik kan eigenlijk nu niet verder gaan dan grofweg aangeven: efficiencymaatregelen en vereenvoudigingsmaatregelen. De vereenvoudigingsmaatregelen gingen primair via de belastingwetgeving. Daarnaast heb ik natuurlijk ook geprobeerd om bij andere uitvoeringstaken van de Belastingdienst zaken te vereenvoudigen. Voor de efficiencymaatregelen hadden we als uitgangspunt genomen dat we liever mensen hielden dan stenen. Dat betekent eigenlijk heel simpel dat we ervoor hebben gekozen om een aantal kantoren te sluiten. Dat leidt natuurlijk tot commotie, want dat betekent dat mensen weg moeten van hun vertrouwde werkplek. Maar met een dergelijk dilemma dachten wij: het is beter om het werk te behouden dan om de stenen te behouden; we hebben genoeg handen en hersens nodig bij de Belastingdienst om de taken uit te voeren.

De heer **Van Raan**:

Dus bezuinigen op stenen en niet op mensen. Dan is meteen de volgende vraag: hadden de bezuinigingen invloed op het budget van de Belastingdienst voor de mensen bij Bezwaar en Beroep, dus de mensen die u wou behouden?

De heer **Weekers**:

Dat staat mij niet bij, want voor mij is het altijd belangrijk geweest dat er een ordentelijke rechtsgang moet zijn.

De heer **Van Raan**:

Ja, maar u sluit het niet uit, begrijp ik. Het staat u niet bij.

De heer **Weekers**:

Het is mij nooit geworden dat er op die onderdelen bezuinigd zou zijn. Ik kan het mij ook niet voorstellen, want de bezwaar en beroepsmogelijkheden die we kennen uit de Algemene wet inzake rijksbelastingen, maar ook in de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen, moeten gewoon nageleefd worden. Ik moest daar ook aan de Kamer over rapporteren, dus ik moest zorgen ...

De heer **Van Raan**:

U kunt zich niet voorstellen dat die bezuinigingen, die grote opdracht, invloed hebben gehad op het budget van Bezwaar en Beroep?

De heer **Weekers**:

Dat kan ik mij niet voorstellen.

De heer **Van Raan**:

En wat betekenden de bezuinigingen voor de ICT-systemen van de Belastingdienst?

De heer **Weekers**:

Ik kan me niet herinneren wat daar de exacte gevolgen van zouden zijn geweest. Er liepen een paar grote ICT-projecten. Eén project is uiteindelijk stopgezet, omdat de kosten uit de hand liepen en er geen zicht was op een goede realisatie. Maar als we het heel specifiek over de toeslagen hebben, werd er bijvoorbeeld wel flink geïnvesteerd in het nieuwe toeslagensysteem, dat in de eerste jaren van mijn verantwoordelijkheid als staatssecretaris ook is ingevoerd.

De heer **Van Raan**:

Daar is dus niet op bezuinigd, maar u noemt wel een voorbeeld van een ander project dat is stilgezet.

De heer **Weekers**:

Een ander project is stilgezet, maar dat is niet vanwege de

---

bezuinigingstaakstelling geweest, maar eigenlijk omdat de kosten enorm uit de hand liepen en het niet de verwachting was dat dat hele grote project – het ging over honderden miljoenen – tot een resultaat zou leiden. Toen is ervoor gekozen om de ICT-inspanningen bij de Belastingdienst wat kleinschaliger aan te pakken.

De heer **Van Raan**:

U zei het al: een grote opgave. Hoe veranderde de dienstverlening van Belastingdienst door de bezuinigingen?

De heer **Weekers**:

Hoe veranderde de dienstverlening? Als er minder kantoren zijn, dan zijn er minder plekken waar mensen naartoe kunnen.

De heer **Van Raan**:

Wat betekent dat voor de Dienst Toeslagen?

De heer **Weekers**:

Dat betekent dat mensen in bepaalde gebieden verder moeten reizen om bij een loket van de Belastingdienst terecht te komen. Ik heb destijds ook geopperd of je bijvoorbeeld samen met gemeenten in overleg zou kunnen treden om daar af en toe spreekuur te gaan houden, want ik vond het wel belangrijk dat mensen toegang hadden tot dienstverlening, zeker rondom toeslagen. Als je zit met vragen en papieren die moeten worden ingeleverd, dan heb je wel graag dat een mens van vlees en bloed je helpt, omdat niet iedereen in staat is om alles via de computer te doen.

De heer **Van Raan**:

U zegt: een van de zaken die minder werden, was de dienstverlening, want we sloten kantoren, maar het was wel van belang dat mensen van vlees en bloed bleven helpen. Wat voor andere gevolgen hadden de bezuinigingen?

De heer **Weekers**:

Er stond behoorlijk druk op de controles. Dat leidde ook tot groeiende onvrede bij de mensen die bij de Belastingdienst werkten.

De heer **Van Raan**:

Hoe heeft die druk op controle een relatie met de bezuinigingen? Kwam dat door de bezuinigingen?

De heer **Weekers**:

Onder meer, maar dat was al een proces. Dat was al een tijdje gaande. Er was onvrede. De Belastingdienst is een toezichtorganisatie. Het zijn van een collecterende instantie zit in het DNA van de organisatie. Die moet dus geld ophalen. In het DNA van haar mensen zit dus eigenlijk ook: we moeten goed toezicht houden. Het was een doorn in het oog van een aantal medewerkers, en af en ook in dat van mijzelf, dat men onvoldoende toezicht kon houden. Dan werd er gezegd: er gaat zo veel via de kelder af. Dat betekent dat zaken niet werden bekeken. Daar kunnen risico's door ontstaan.

De heer **Van Raan**:

Ik wil het even beter begrijpen. U zei: er gingen zaken door de kelder af. Wat betekent dat?

De heer **Weekers**:

Dat was een uitdrukking die ik hoorde; ik kende die toen ook niet. Maar dat betekent dat zaken eigenlijk gewoon machinaal via het systeem afgaan en dat belastinginspecteurs of medewerkers zaken niet echt zelf kunnen bekijken.

De heer **Van Raan**:

En dat was als gevolg van de bezuinigingen?

De heer **Weekers**:

Ik wil niet zeggen ... Ja, nou ...

De heer **Van Raan**:

Dat was de vraag namelijk.

De heer **Weekers**:

Ja. Je zou liever hebben dat je meer mensen en middelen hebt om ook die toezichthoudende taak goed te kunnen invullen en om ervoor te zorgen dat je voldoende tegemoetkomt aan het rechtsgevoel van de medewerkers. Het is dus ongetwijfeld ook een gevolg van de bezuinigingen.

De heer **Van Raan**:

Moest er ook meer worden ingezet op ICT-systemen?

De heer **Weekers**:

Er moest veel meer worden ingezet op ICT-systemen. In de bijzondere

---

relatie tot toeslagen heb ik zelf weleens vaker de vraag gesteld: kan dit eigenlijk wel allemaal en kun je dit eigenlijk wel allemaal machinaal afdoen?

De heer **Van Raan**:

Nou, dat is inderdaad het onderwerp van het verhoor, dus dat komt goed uit. Ik geef het woord aan de heer Van Nispen.

De heer **Van Nispen**:

Goedemorgen, meneer Weekers.

De heer **Weekers**:

Goedemorgen.

De heer **Van Nispen**:

De commissie heeft eerder deze week gehoord dat de Belastingdienst al in 2003 heeft geadviseerd om het toeslagenstelsel niet onder te brengen bij de Belastingdienst, omdat – u zei het net ook al – het uitkeren van toeslagen wat anders is dan het heffen en innen van belastingen. U treedt in oktober 2010 aan als staatssecretaris van Financiën in het eerste kabinet-Rutte. U wordt verantwoordelijk voor de Belastingdienst. Heeft u in uw overdrachtsdossier stukken aangetroffen die ingingen op de positie van de Dienst Toeslagen binnen de Belastingdienst?

De heer **Weekers**:

Heel summier, heel summier, eigenlijk alleen rondom het thema kinderopvangtoeslag, de grote fraudegevoeligheid daarvan en het feit dat er een heel aantal FIOD-zaken liepen en dat de Belastingdienst niet goed de controles daarop kon uitvoeren vanwege het systeem.

De heer **Van Nispen**:

Daar komen we allemaal op. Maar zat er iets in uw overdracht over de positionering van de Dienst Toeslagen bij de Belastingdienst en de discussie die daar al sinds 2003 over liep?

De heer **Weekers**:

Nee. Ook in de aanloop naar de kabinetsformatie was er geen enkel signaal dat de Belastingdienst van die taak af zou willen. Sterker nog, een paar jaar later heb ik ... Ik merkte op een zeker moment: dit is eigenlijk een wezensvreemd onderdeel van de corebusiness van de Belastingdienst; dit hoort eigenlijk thuis bij een beleidsdepartement, bij een uitkeringsinstantie.

De heer **Van Nispen**:

Vond u bij uw aantreden al dat het een wezensvreemd onderdeel was of merkte u dat kort daarna?

De heer **Weekers**:

Laat ik het zo zeggen: ik heb er intuïtief altijd wel vraagtekens bij gehad, maar je treedt aan, je treft de zaak aan zoals je 'm aantreft en daar moet je mee werken. Toen er een paar jaar later – dat was in 2013 – een discussie was over een huishoudentoeslag, heb ik tegen de directeur-generaal gezegd: dit is het moment om het over te dragen aan Sociale Zaken. Collega Asscher stond daar op zich wel voor open, maar het eerste wat ik toen van de Belastingdienst te horen kreeg, was: nee, de systemen zijn zo geïntegreerd; wij willen dit toch heel graag houden. Wat dat betreft zijn er ook wel wat tegengestelde signalen geweest. Men wilde het aanvankelijk niet hebben. Men vond het niet fijn dat de hele Belastingdienst negatief in het nieuws kwam te staan bij elk bericht dat er iets mis was met toeslagen. Maar toen ik heel concreet voorstelde om de Belastingdienst Rood – zo noemden we de Dienst Toeslagen – over te dragen aan Sociale Zaken, was het antwoord: nee, alsjeblieft niet, want de systemen zijn zo geïntegreerd.

De heer **Van Nispen**:

Meneer Weekers, ik beloof dat we hier in het verhoor echt nog wat nader op terugkomen. Ik wil eerst nog heel even met u terug naar het jaar 2010, toen u aantrad. Vond u nou dat de Dienst Toeslagen in 2010, dus vijf jaar na de oprichting en het onderbrengen bij de Belastingdienst, voldoende in staat was om zijn taken naar behoren uit te voeren? Hoe stond de Dienst Toeslagen ervoor?

De heer **Weekers**:

De Dienst Toeslagen stond er zodanig voor dat men op dat moment nog moest werken met een krakkemikkig systeem, een systeem dat voortkwam uit de huursubsidie en andere dingen. De zorgtoeslag was bij de Belastingdienst neergelegd. Heel even terug naar de vraag. Het systeem waarmee de Belastingdienst Toeslagen moest werken was krakkemikkig, maar men verzekerde mij: we zijn drukdoende met het nieuwe toeslagensysteem; dat wordt een heel mooi systeem waarin mensen online alle wijzigingen kunnen invoeren en dat zal een oplossing voor vele problemen zijn.

De heer **Van Nispen**:

Aha. Dus het systeem was krakkemikkig, maar toen u het daarover had, kort

---

na uw aantreden, werd u verzekerd: er komt een nieuw systeem en daarmee komt het goed. Kan ik dat zo kort samenvatten?

De heer **Weekers**:

Ja. Ik wil daar wel één kanttekening bij plaatsen, maar daar komen we misschien zo meteen op naar aanleiding van een two-pager van mij.

De heer **Van Nispen**:

Ja, daar komen we ook op.

De heer **Weekers**:

Het systeem kent wel een, laat ik zeggen, ontwerpfout, maar daar was politiek welbewust voor gekozen, waardoor je uiteindelijk de hele problematiek van terugvordering hebt gekregen. Volgens mij heeft nooit iemand zich echt goed gerealiseerd wat het betekent als je heel veel geld moet gaan terugvorderen bij mensen die dat hebben gekregen en toch de eindjes aan elkaar moeten knopen.

De heer **Van Nispen**:

Vond u dat de Dienst Toeslagen voldoende ondersteund werd door andere onderdelen van de Belastingdienst, zoals de directie Centrale Administratieve Processen of de directie Vaktechniek?

De heer **Weekers**:

Ik had geen aanleiding te veronderstellen dat de Dienst Toeslagen onvoldoende medewerking kreeg van andere dienstonderdelen. Ik had wel het gevoel dat iedereen bij Financiën, bij de Belastingdienst, ervoor wilde zorgen dat de hele dienst – dus Blauw, de klassieke Belastingdienst en Rood, de Dienst Toeslagen – goed kon functioneren. Eén voorbeeld daarvan is dat nieuwe toeslagensysteem. Ik heb de invoering een jaar moeten uitstellen, omdat het meer tijd kostte. Maar het systeem als zodanig, dat door de ICT-mensen van de Belastingdienst was ontwikkeld, was echt een heel mooi systeem en ook een voorbeeld voor de klassieke Belastingdienst.

De heer **Van Nispen**:

Maar weet u of er van bijvoorbeeld de directie Vaktechniek voldoende ondersteuning was voor de Dienst Toeslagen?

De heer **Weekers**:

Dat weet ik niet, want ... Het is goed om het volgende aan te geven. Als het gaat om de fiscaliteit, de belastingwetgeving, dan heb je daar heel veel

---

vaktechniek. Maar dat zijn fiscale zaken. De belastinginspecteur moet daar ook beslissingen in nemen. De toeslagen waren slechts een uitvoeringstaak van de Belastingdienst. Het beleid, dus hoe de wetgeving in elkaar zit en hoe de wetgeving uitgelegd moet worden, zat en zit nog steeds bij de beleidsdepartementen, dus bij Sociale Zaken, bij het beleidsdepartement voor de woningen – dat was uiteindelijk BZK; oorspronkelijk kwam het van VROM – en bij VWS voor de zorgtoeslag.

De heer **Van Nispen**:

Dat begrijp ik. Maar als het gaat om de ondersteuning van de Dienst Toeslagen vanuit de grotere Belastingdienst, de directie Vaktechniek, dan heeft het ook met de uitvoering te maken, bijvoorbeeld ook met formeel recht of met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Kreeg de Dienst Toeslagen daar nou voldoende ondersteuning in?

De heer **Weekers**:

Als het ging om de zaken die ook werkelijk bij de dienst zelf lagen, bijvoorbeeld om ondersteuning bij formeel recht – wat zegt de wet Awir? – dan ga ik er wel van uit. Ik heb nooit een signaal gekregen dat men vanuit de Dienst Toeslagen daar vast liep, omdat mij werd verzekerd: het mooie van het feit dat het samen is met de Belastingdienst, is dat we zo veel specialismen in huis hebben, die volledig ten dienste staan van de Dienst Toeslagen.

De heer **Van Nispen**:

Wat waren uw waarnemingen over de verhoudingen tussen de Dienst Toeslagen en de Belastingdienst gedurende uw ambtsperiode?

De heer **Weekers**:

Volgens mij waren de verhoudingen in het managementteam, laat ik zeggen hoogambtelijk, dus tussen de directeur Toeslagen en de andere managementteamleden van de Belastingdienst, prima. Als je kijkt naar de klassieke belastinginspecteur, de klassieke Belastingdienstmedewerker, dan hebben veel mensen daarvan altijd wel wat problemen gehad met het feit dat zij ook uitkeringsinstantie waren ...

De heer **Van Nispen**:

Waarom?

De heer **Weekers**:

... en daarmee ook vaak negatief in het nieuws kwamen, ook omdat uitkeren

---

toch een andere taak is. Ze zagen dat als een wezensvreemd onderdeel. Het is niet zo dat dit in mijn tijd als staatssecretaris heel scherp naar boven kwam. Als je nu terugkijkt naar toen, en toen ik bij de voorbereiding voor nu weer keek naar hoe het is gelopen en naar alle commotie rondom de Bulgarenfraude – daar komen we ook nog over te spreken – dan komen dit soort signalen pregnant naar boven bij brieven van de Abvakabo, bij brieven van de centrale ondernemingsraad. Maar dat heeft ...

De heer **Van Nispen**:

Het is goed dat u er zo expliciet bij zegt dat u nu, terugkijkend, iets daarover signaleert. Maar de meeste vragen gaan over hoe u dat toen ervaren heeft of wat u toen gezien heeft. Het is dus goed dat u dat erbij zegt. Heeft u gedurende uw ambtsperiode weleens met de directeur Toeslagen, de heer Blankestijn, gesproken over de positie van de Dienst Toeslagen binnen de Belastingdienst?

De heer **Weekers**:

Ik heb tijdens mijn ambtsperiode een aantal keren met de heer Blankestijn gesproken. Het staat mij niet bij dat we specifiek hebben gesproken over de positie van de Dienst Toeslagen binnen de totale dienst. Mij zijn nooit door de heer Blankestijn of door de directeur-generaal signalen aangegeven dat ze met bestuurlijke dilemma's zaten hierover. Dan had het mij wel voor ogen gestaan.

De heer **Van Nispen**:

Bent u ooit geïnformeerd over knelpunten of spanningen in de relatie tussen de Dienst Toeslagen en de Belastingdienst door de heer Blankestijn?

De heer **Weekers**:

Nee.

De heer **Van Nispen**:

Wat vond u ervan dat u wel verantwoordelijk was voor het uitvoeren van het toeslagenstelsel, maar dat het beleid bij andere ministeries, zoals het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, was belegd? U heeft er net al iets over gezegd.

De heer **Weekers**:

Heel vervelend. Heel vervelend. Ik heb bij de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag en ook daarvoor al een heel aantal keren gezegd dat ik vind dat uitvoering en beleid bij elkaar moeten

---

zitten. Ik heb vaak in een spagaat gezeten. Je moet dingen uitvoeren, je moet in de Kamer dingen beantwoorden en je moet de media te woord staan over de uitvoering van iets waarbij je eigen handen eigenlijk op de rug gebonden zijn. Ik vond dat heel ongemakkelijk.

De heer **Van Nispen**:

Heel ongemakkelijk. Dus de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid droeg de eindverantwoordelijkheid voor het toeslagenstelsel, maar u bent verantwoordelijk voor die uitvoering namens de Dienst Toeslagen en u vindt dat heel ongemakkelijk.

De heer **Weekers**:

Nou, nog even één nuance. De minister van Sociale Zaken is verantwoordelijk voor het sociale beleid, waaronder de toeslagen die onder zijn of haar bewind vallen. Dat is de kinderopvangtoeslag. Of eigenlijk zijn het alle toeslagen rondom inkomensondersteuning, en dan de kinderopvangtoeslag in verband met z'n verantwoordelijkheid voor de arbeidsmarkt. De minister van BZK is verantwoordelijk voor de huurtoeslag en de minister van VWS is verantwoordelijk voor de zorgtoeslag. Ze hebben alle drie eigen belangen. De staatssecretaris van Financiën is eigenlijk een deerniswekkend bewindspersoon die dat maar heeft uit te voeren.

De heer **Van Nispen**:

U noemt zichzelf een "deerniswekkend bewindspersoon".

De heer **Weekers**:

Haha. Het is niet zo dat ik daar ...

De heer **Van Nispen**:

Nee. Het ambt, de staatssecretaris van Financiën.

De heer **Weekers**:

Precies. Zoals het klassiek altijd zo was en zoals het op dit moment ook weer zo is in deze kabinetsperiode, heeft de staatssecretaris van Financiën de verantwoordelijkheid voor het hele fiscale beleid. In mijn tijd waren dat ook de Douane, want dat is ook een klassieke belastingtaak, en de uitvoeringsdienst. Dat in relatie met elkaar beheren en daar bestuurlijke knopen in doorhakken is een verantwoordelijkheid die ongelooflijk belangrijk en mooi is. Die heb ik met heel veel plezier gedragen. Waar gaat het ongemakkelijke spelen? Dat gebeurt als die uitvoeringsdienst waarvoor je vanuit je hoofdtaak verantwoordelijk bent, ook nog iets moet uitvoeren dat

---

uitermate belangrijk is voor de inkomenspositie van heel veel mensen in het land, maar waar drie andere ministeries eigenlijk de zeggenschap over hebben. Dat maakt het ongemakkelijk. Dat is het stukje waarvan ik zeg: ja, daar is het wel een deerniswekkende positie.

De heer **Van Nispen**:

Is er niet een extra rol of verantwoordelijkheid voor de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid ten opzichte van Binnenlandse Zaken en VWS, omdat de minister van Sociale Zaken ook verantwoordelijkheid draagt voor het inkomensbeleid in den brede en daarmee een wat grotere rol heeft in de discussie over toeslagen?

De heer **Weekers**:

Absoluut. In wezen zijn alle toeslagen toch een vorm van sociale uitkeringen. Daarvoor is de minister van Sociale Zaken primair verantwoordelijk. De minister van Sociale Zaken is ook primair verantwoordelijk voor de koopkrachtplaatjes in de augustusbesluitvorming. De toeslagen worden ook elk jaar ingezet om te zorgen dat de koopkrachtplaatjes worden gefinetuned.

De heer **Van Nispen**:

Heeft u gedurende uw ambtsperiode geprobeerd om de toeslagen elders onder te brengen?

De heer **Weekers**:

Zoals ik eerder heb gezegd, ben ik in de zomer of het najaar van 2013, dus een paar maanden voor mijn aftreden, die discussie gaan voeren omdat men toen wilde komen tot een huishoudentoeslag. De gedachte van een huishoudentoeslag was opgekomen in de door mij ingestelde commissie-Van Dijkhuizen om het hele fiscale stelsel te vereenvoudigen en te kijken naar de toeslagen. Mijn hoop was eigenlijk dat een huishoudentoeslag een simpele toeslag zou zijn, maar zoals die op dat moment werd uitgewerkt, was die onder de motorkap minstens net zo gecompliceerd als de vier toeslagen die we nu apart kennen. In dat kader heb ik gezegd: ik vind dat dat naar Sociale Zaken moet.

De heer **Van Nispen**:

En dat was in 2013?

De heer **Weekers**:

Dat was in de zomer of het najaar van 2013. Uiteindelijk ben ik daar zelf niet

---

meer aan toegekomen omdat ik in januari 2014 ben afgetreden, maar ik heb wel tegen mijn opvolger gezegd dat ik dat een betere optie vond.

De heer **Van Nispen**:

Wat vond de ambtelijke top van het idee om het toeslagenstelsel elders onder te brengen?

De heer **Weekers**:

Die vond dat geen goed idee, want ze waren inmiddels eindelijk gewend aan die positie. Mij werd verteld: "De systemen zijn geïntegreerd, ook de andere dienstonderdelen, bijvoorbeeld invordering. Het werkt allemaal goed samen. Er zijn een aantal zaken aan elkaar gekoppeld." De directeur-generaal vond het niet verstandig het weer te gaan ontvlechten.

De heer **Van Nispen**:

Dus het ontvlechten kon ook eigenlijk bijna niet meer?

De heer **Weekers**:

Ik heb daar zelf geen onderzoek naar ingesteld. Als je iets kunt samenvoegen, kun je het ook ontvlechten. Maar je zult dan mogelijk de nodige tijd moeten nemen voor een ordentelijke overgang.

De heer **Van Nispen**:

Maar dat werd ingewikkeld omdat die systemen van toeslagen inmiddels verweven waren en samenwerkten met die van de Belastingdienst?

De heer **Weekers**:

Ja. Tegelijkertijd is de vraag of dat er werkelijk achter zat, maar u spreekt de directeur-generaal van de Belastingdienst nog. Wat zat er werkelijk achter? Is het omdat je nu eenmaal gewend bent aan die dienst, je het gevoel hebt dat het allemaal goed en redelijk ingeregeld is en je dat er niet weer van wil afkoppelen? Of gaat het technisch heel erg moeilijk worden? Dat laatste waag ik te betwijfelen, maar dat zal wel een aantal jaren kosten. Maar ik kan me ook wel voorstellen dat als je jarenlang hebt gewerkt om de Belastingdienst, Rood en Blauw, goed te laten samenwerken, je niet staat te springen om het ineens af te stoten.

De heer **Van Nispen**:

Meneer Weekers, tot slot van mijn kant. Daarna gaan we weer naar de heer Van Raan. Ik vraag het u toch nog één keer: heeft de heer Blankestijn u nou wel of niet ooit geïnformeerd over spanningen of knelpunten in de relatie

---

tussen de Dienst Toeslagen en andere directies van de Belastingdienst in die positie van de Dienst Toeslagen?

De heer **Weekers**:

Dat staat mij niet bij.

De heer **Van Nispen**:

En via een andere weg? Misschien was dat niet rechtstreeks door de heer Blankestijn.

De heer **Weekers**:

Nee, het staat mij niet bij dat daar hele specifieke spanningen waren in de zin dat mensen niet met elkaar door één deur konden of dat er dingen gedaan moesten worden waarvan de Dienst Toeslagen zei: maar dat kunnen wij niet. Mij werd altijd de indruk gegeven dat het allemaal prima samenwerkte en functioneerde.

De heer **Van Nispen**:

En van wie kreeg u dan die indruk? Door wie werd de indruk gewekt?

De heer **Weekers**:

Door de mensen die bij mij aan tafel kwamen.

De heer **Van Nispen**:

Wie waren dat op dit punt?

De heer **Weekers**:

Ik had elke week een overleg met de directeur-generaal Belastingdienst, vaak zelfs twee keer per week. Af en toe schoven daar ook andere mensen bij aan. Daar schoven mensen aan van DGBel. Dat zijn eigenlijk de mensen die op het ministerie werken en die als het ware de linking pin zijn tussen het ministerie en de dienst in het land. Af en toe schoven er ook mensen aan als de heer Blankestijn of de heer Van der Vlist als het over de FIOD ging.

De heer **Van Nispen**:

En de directeur-generaal Belastingdienst, wie was dat?

De heer **Weekers**:

De directeur-generaal Belastingdienst was de heer Veld.

De heer **Van Nispen**:

Kwam in die overleggen dan wel de spanning tussen de Dienst Toeslagen en de rest van de Belastingdienst naar voren?

De heer **Weekers**:

Nee, want als daar echt spanningen waren waarbij je een bestuurlijke knoop moest doorhakken, was mij dat wel ter ore gekomen. Daar is mij niks van gebleken.

De heer **Van Nispen**:

Oké. Ik vraag het u zo nadrukkelijk omdat de heer Blankestijn gisteren heeft verklaard dat er op de Dienst Toeslagen werd neergekeken vanuit de Belastingdienst. Hij noemde zelfs de woorden "dom" en "naïef". Daarom ben ik toch benieuwd wat u daarvan gebleken is.

De heer **Weekers**:

Als het gaat over de samenwerking tussen de diensten, dus tussen de leden van het managementteam die de teams aanstuurden, is mij daar nooit iets van gebleken. Er is ook nooit gezegd: staatssecretaris, ik zit hier met dit probleem; help om dat op te lossen. Ik sluit zeker niet uit dat er vanuit de klassieke belastingtaak en het klassieke toezicht werd neergekeken op Toeslagen. De klassieke Belastingdienstmedewerker houdt namelijk niet van toeslagen. Die houdt niet van uitkeren, want die wil collecteren en toezicht houden. Je ziet het ook bij de brieven die ik kreeg van Abvakabo, die zich met name baseerde op de klassieke belastingambtenaren. Ik heb ook gesproken met de vakbonden voor het hogere personeel bij de Belastingdienst en met de centrale ondernemingsraad, die dat massaal uitkeren eigenlijk maar niks vonden. Die hadden het gevoel dat er onvoldoende controle was op het geld dat eruit ging. Kort samengevat, want het is een heel lang verhaal: de klassieke belastingambtenaar zorgt dat het geld binnenkomt. Die zag dat een ander onderdeel het als het ware uitkeert en in de ogen van een aantal mensen werd dat geld te gemakkelijk uitgekeerd.

De heer **Van Nispen**:

Ah. Ik geef het woord aan de heer Van Raan.

De heer **Van Raan**:

Dank. Een van de taken van het directoraat-generaal Belastingdienst – we hadden het er al over – is het informeren en adviseren van de staatssecretaris over problemen in de uitvoering van de Belastingdienst. In

---

het openbaar verhoor van de parlementaire ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslag heeft u zelf gesproken over een "leemlaag" tussen de werkvloer van de Belastingdienst en de directeur-generaal toen het ging over signalen uit de uitvoering die niet doorkwamen. Wat bedoelde u met deze uitspraak?

De heer **Weekers**:

Daar bedoelde ik mee dat heel veel signalen die in de dienst speelden, over onvrede maar ook over hele concrete dingen waar men tegenaan liep, uiteindelijk niet bij het ministerie op tafel kwamen te liggen hier in Den Haag. Die kwamen dus ook niet bij mij terecht, maar vonden hun weg via de media en via Kamerleden. Ik kreeg dus het gevoel dat wij vaak achter feiten aan liepen omdat de maatschappelijk gevoelige signalen niet goed gevoed werden via de directeur-generaal, ook naar mij. Ik kreeg heel vaak Kamervragen. Ik werd zelf ook vaak verrast met allerlei artikelen in de media over wat er nu weer gaande was.

De heer **Van Raan**:

Met andere woorden: "Hier zit u. Daar zit de werkvloer. Daartussen zit een leemlaag waar signalen blijven hangen. Die komen niet door. Die gaan dan dus buitenom." Klopt dat?

De heer **Weekers**:

Ja.

De heer **Van Raan**:

En hoe ziet dat leem eruit? Wat zijn dat voor managementlagen?

De heer **Weekers**:

Ik heb er nooit onderzoek naar gedaan. Ik ben ook geen geoloog. Maar dat is in elk geval zoals ik het voel. Als signalen van onderaf niet naar boven komen, in elk geval niet op het juiste niveau, dan komen die ook niet op mijn tafel terecht.

De heer **Van Raan**:

Maar wat heeft u ermee gedaan? Want u constateert een leemlaag. Dat is dus een signaal daaromheen. Dan ga je toch kijken waarom die signalen er niet doorheen komen? Wat heeft u concreet zelf gedaan aan die leemlaagverkenning?

De heer **Weekers**:

Nou, wat doe je dan zelf? Laat ik vooropstellen: je moet vertrouwen op je ...

De heer **Van Raan**:

Leemlaag.

De heer **Weekers**:

Nee, op je ambtelijke dienst en ...

De heer **Van Raan**:

O, op de ambtelijke dienst.

De heer **Weekers**:

... ook op de dienstleiding. Daar moet je op vertrouwen. Ik ga er ook van uit dat ik altijd naar eer en geweten ben geïnformeerd. Er werd ontzettend hard gewerkt.

Het tweede waar je rekening mee moet houden, is dat de Belastingdienst een dienst van 25.000 à 30.000 mensen is, dus niet alle signalen kunnen op het departement worden neergelegd. Maar ik had op een zeker moment een gevoel. Dat heb je niet meteen; dat groeit door de jaren. Nu achteraf en vanaf een afstandje kijkend, is dat wat gemakkelijker te bezien. Ik had het gevoel dat zaken, voordat ze bij mij en de directeur-generaal terechtkwamen, werden weggemasseerd en wat mooier werden voorgespiegeld dan ze in werkelijkheid waren.

De heer **Van Raan**:

En dat deed die leemlaag?

De heer **Weekers**:

Ja, inderdaad. U vraagt over die leemlaag heel concreet hoe die eruitziet.

De heer **Van Raan**:

Het is uw omschrijving, hè?

De heer **Weekers**:

Ja, ja. De signalen die ik kreeg via de centrale ondernemingsraad ... Zij spreken natuurlijk normaal gesproken alleen maar met de directeur-generaal. Zij komen niet bij de staatssecretaris op bezoek, want de directeur-generaal is verantwoordelijk voor de ambtelijke organisatie. Desondanks – want wat deed ik eraan? – heb ik ze wel uitgenodigd bij mij

---

aan tafel om met ze te spreken. Een van de klachten was dat er een managementlaag zat – ik zeg het nu even in mijn eigen woorden – die de zaak als niet-vakinhoudelijke specialisten, dus als niet-fiscalisten, bestuurde, of beheerde. De klacht was dat de zaak als een soort van fabriek werd bestuurd door een managementlaag die niet van de inhoud wist; laat ik het zo zeggen. Daardoor voelden mensen van de inhoud zich niet altijd gehoord, omdat zij productie moesten draaien. Daar ben ik wel vaker tegenaan gelopen. Ik geloof dat ik ergens tegen het einde van mijn eerste jaar als staatssecretaris bij een van mijn notities gezet heb: is de dienst nog wel in control? Daar hebben wij toen ook wel een aantal goede gesprekken over gehad.

De heer **Van Raan**:

Als ik het goed begrijp, zegt u: er was een leemlaag, een ambtelijke top, die signalen tegenhield en dus bereikten die mij op een andere manier. U noemt twee manieren: via de centrale ondernemingsraad en via de media. Waren er nog andere manieren waarop signalen u bereikten?

De heer **Weekers**:

Eerst even het volgende. Ik wil niet beweren dat de ambtelijke top signalen tegenhield. Het enige wat ik kan constateren, is dat ik signalen kreeg via media, via Abvakabo, via de bond voor het hoger personeel in de Belastingdienst, via de centrale ondernemingsraad en via heel veel Kamervragen. Daardoor had ik wel vaak een gevoel van: lopen we niet achter de feiten aan?

De heer **Van Raan**:

Nee, u heeft gelijk ...

De heer **Weekers**:

De vraag is of de ambtelijke top al die signalen heeft opgevangen, en ik denk van niet. Want als je het over één concrete casus hebt die bij de Bulgarenzaak speelt ...

De heer **Van Raan**:

Daar gaan we nog over spreken, meneer Weekers. Daar komen we nog op terug. Ik wil het nu graag met u hebben over de managementcultuur. U noemt een aantal elementen. U zegt dat u uitging van vertrouwen, dat er naar eer en geweten werd gewerkt en dat er hard werd gewerkt, maar dat er hier en daar ook wel sprake was van wegmasseren, zoals u dat noemt. Hoe

---

zou u de managementcultuur bij de Belastingdienst omschrijven in aanvulling op deze elementen?

De heer **Weekers**:

Ja, hoe zou ik de managementcultuur willen omschrijven?

De heer **Van Raan**:

Ja, u noemde al een aantal elementen.

De heer **Weekers**:

Ik ben geen organisatiekundige. Hoe zou ik die omschrijven? Ik vind het een moeilijke vraag. Ik kan wel zeggen dat de dienst uit een situatie van zelfsturende teams kwam – dat was iets van rond de eeuwwisseling – en naar een situatie ging waarin weer een hiërarchische structuur werd gecreëerd. Die structuur was er toen ik aantrad: met een dg Belastingdienst en daaronder een directeur Belastingdienst met een aantal andere directeuren, met een managementteam.

De heer **Van Raan**:

Ja, dat is de structuur.

De heer **Weekers**:

Ja, dat was de structuur, en de cultuur was volgens mij nog steeds zo dat men, als er moeilijke vragen of bepaalde dilemma's lagen, probeerde als team de verschillende invalshoeken weg te masseren om tot een consensus te komen, maar dan een waar eigenlijk niemand blij mee was. Vervolgens kreeg je, in elk geval op het niveau van de top, niet te horen: "Dit zijn echt de dilemma's waar we voor staan. Je kunt er zus en zo tegen aankijken. Dit zijn de opties. Hak een knoop door." Dat werd eigenlijk van tevoren weggemasseerd. Ik zou niet weten wat voor woord ik daar op zou moeten plakken, maar dit is eigenlijk de cultuur die ik heb ervaren.

De heer **Van Raan**:

Ja, en u heeft er inmiddels best wel veel woorden opgeplakt, "wegmasseren" bijvoorbeeld. Heeft deze managementcultuur er nou aan bijgedragen dat signalen van de werkvloer u moeilijk bereikten?

De heer **Weekers**:

Absoluut. Absoluut, want dat zorgde ervoor dat er frustraties bleven hangen in de dienst, omdat veel mensen in de dienst dachten van: dit moet de ambtelijke top en de politieke leiding weten. Maar die wisten het vaak niet.

Dan sta je uiteindelijk met de mond vol tanden. Je krijgt voortdurend verwijten in de media en kritische vragen, ook van Kamerleden, en dat snap ik ook.

De heer **Van Raan**:

En dat droeg bij aan het beeld achter de feiten aan te lopen?

De heer **Weekers**:

Dat droeg bij aan: we lopen achter de feiten aan.

De heer **Van Raan**:

Waar lag de prioriteit van het managementteam, volgens u, naast dat wegmasseren, kennelijk?

De heer **Weekers**:

Misschien is dat even de kwalificatie: de boel bij elkaar houden.

De heer **Van Raan**:

De boel bij elkaar houden. U heeft hier al wat over gezegd, maar ik stel de vraag toch: hadden de leden van het managementteam van de Dienst Toeslagen voldoende kennis van de toeslagenproblematiek?

De heer **Weekers**:

Dat weet ik niet. Ik weet wel dat er op het ministerie ambtenaren waren – u heeft er ook enkelen gehoord – die buitengewoon veel kennis hadden van hoe het toeslagensysteem in elkaar zat.

De heer **Van Raan**:

Op de vraag of het managementteam genoeg kennis had, hoor ik u zeggen: dat weet ik niet.

De heer **Weekers**:

Nou ja, laat ik het zo zeggen ...

De heer **Van Raan**:

Ik geef u graag de kans om dat even toe te lichten.

De heer **Weekers**:

Ja, er zaten mensen in het managementteam met uitmuntende fiscale kennis. Daar kon ik ook blindelings op vertrouwen.

De heer **Van Raan**:

Fiscale kennis, maar het ging over de toeslagen.

De heer **Weekers**:

Ja, het ging over toeslagen. Ik weet niet of er iemand in het managementteam zat met een hele goede vakinhoudelijke kennis van de toeslagen. Dat weet ik niet. De Dienst Toeslagen werd volgens mij namelijk gezien als een uitvoeringsinstantie. Als het gaat om de wetgeving, dan zijn de andere departementen daar eigenaar van. Die zijn ook verantwoordelijk voor het misbruik en oneigenlijk gebruik. De dienst voert dit gewoon uit als een van de taken naast de belastingtaak.

De heer **Van Raan**:

Wat u zegt, zijn twee verschillende dingen, namelijk die omschrijving van wat er gebeurt en of zij naar uw mening voldoende verstand hadden van de toeslagenproblematiek.

De heer **Weekers**:

Laat ik het als volgt zeggen, al doe ik dan misschien mensen tekort en zeg ik dit met de kennis van nu, zoals ik er nu tegen aankijk. De vraag is ... Toeslagen zijn een belangrijk onderdeel van ons socialezekerheidsstelsel, dus dan zou er in het managementteam eigenlijk ook echt iemand moeten zitten met heel veel uitvoeringsdeskundigheid op het gebied van uitkeringen. En dat was ...

De heer **Van Raan**:

Als ik het goed beluister, kwam die vraag destijds niet bij u op; nu wel, maar destijds niet.

De heer **Weekers**:

Nee, inderdaad.

De heer **Van Raan**:

Oké. Hoe vaak had u rechtstreeks contact met de directeur Toeslagen?

De heer **Weekers**:

Dat zou ik niet weten. De directeur Toeslagen zat niet op het departement en ik had niet met elk lid van het managementteam regelmatig contact. Ik had heel vaak contact met degenen die over de fiscale vakinhoudelijke kennis beschikten. Die waren wat mij betreft eigenlijk ook het geweten in het managementteam.

De heer **Van Raan**:

Maar nogmaals, dat was het fiscale gedeelte.

De heer **Weekers**:

Maar dat ging over de fiscale kant. Met betrekking tot de toeslagen: ik heb de directeur Toeslagen af en toe gesproken op een paar werkbezoeken bij Toeslagen, maar die zat niet vaak bij mij aan tafel. Informatie kwam dus bij mij terecht via de directeur-generaal en via de paar medewerkers op het ministerie, die de linking pin waren tussen het ministerie en de dienstonderdelen.

De heer **Van Raan**:

En als het zo was, was het ook nog via die gemasseerde informatievoorziening, begrijp ik.

De heer **Weekers**:

Ja, precies, maar de informatie die ik kreeg van de mensen op het ministerie ... Ik wil wel gezegd hebben dat die hun uiterste best, hun stinkende best, deden om toch zo veel mogelijk informatie op te halen om mij goed te informeren. Dus ik wil niet zeggen dat ... Het was ook wel moeilijk om alle informatie uit de verschillende dienstonderdelen te trekken.

De heer **Van Raan**:

U kunt mij helpen. Ik ben iets in verwarring, want u zegt: aan de ene kant had je die mensen die hun stinkende best deden om die informatie uit de organisatie te halen, maar aan de andere kant was er ook een soort cultuur van het masseren van informatie. Die kan ik even niet met elkaar rijmen. Kunt u me daarmee helpen? Begrijpt u mijn verwarring?

De heer **Weekers**:

Ik begrijp uw verwarring. Ik weet niet of ik u erg goed kan helpen. Als ik zeg dat zaken werden weggemasseerd ... Ja, als dat is weggemasseerd in de dienst, omdat daar compromissen zijn gesloten, dan komt het ook verder niet meer naar boven.

De heer **Van Raan**:

Nee. Dat is die component.

De heer **Weekers**:

Dat is die component. Vervolgens krijg je dan als staatssecretaris Kamervragen en er komen dan allerlei berichten in de media.

De heer **Van Raan**:

Nee, dat bedoel ik niet, meneer Weekers. Ik bedoel het beeld dat u aan de ene kant schetst van die ene component, het wegmasseren, en aan de andere kant van mensen bij u aan tafel die hun stinkende best deden om informatie uit de organisatie te halen. Dat vond ik even lastig te rijmen.

De heer **Weekers**:

Dat matcht inderdaad ook niet altijd.

De heer **Van Raan**:

Nee, oké. Heeft u bijvoorbeeld via de directeur Toeslagen of de directeur-generaal weleens vernomen dat de Dienst Toeslagen eigenlijk met hele grote problemen kampte?

De heer **Weekers**:

Dan zou je de problemen uiteen moeten rafelen.

De heer **Van Raan**:

Nou, bijvoorbeeld met de organisatie, met de politiek, met ICT, met de burger of bijvoorbeeld ten aanzien van de bezwaarafhandeling.

De heer **Weekers**:

Over de bezwaarafhandeling is zeker gesproken. Maar ik kan mij geen overleg herinneren dat gewijd was aan de problematiek waar de Dienst Toeslagen dan mee te kampen zou hebben, zeg maar, en waar men een politieke beslissing over zou moeten hebben of wat ik zou moeten weten en waarmee ik iets zou moeten doen. Datgene wat daarover werd gerapporteerd, kwam in de halfjaarlijkse rapportages aan de Tweede Kamer aan de orde. In de conceptrapportages heb ik er wel vaker kanttekeningen bij moeten zetten. Hoe zit dit? Klopt dit wel? Waarom hoor ik dit nu pas? Leg dat eens uit. Dat vond men op het departement niet altijd even leuk, moet ik u zeggen. Daar kreeg ik weleens te horen: je kunt wel zien dat je Kamerlid bent geweest, want je stelt allemaal vragen. Ik zei: ja, maar dit soort vragen stelt de Kamer straks ook; die wil goed geïnformeerd worden, dus we moeten het zo opschrijven dat de Kamer de feiten, zoals wij die presenteren, ook begrijpt.

De heer **Van Raan**:

Hebben u ooit signalen bereikt, specifiek via de directeur Toeslagen of op een andere manier, dat er problemen waren met dienstverlening aan en de rechtsbescherming van burgers, of toeslagenaanvragers?

De heer **Weekers**:

Nee, zeker niet als het gaat om de rechtsbescherming. De enige signalen die ik daarover kreeg, kwamen uit die fraudedebatten. Dat ging met name om een brief van mevrouw Van Brenk van Abvakabo, waarin zij schreef dat er heel veel werd weggestempeld. Daarmee bedoelde men dat bezwaarschriften werden gehonoreerd, maar dat er niet naar werd gekeken omdat er geen tijd voor was. Maar dat was in het voordeel van de burger. Mij hebben geen signalen bereikt dat er iets met de rechtsbescherming gebeurde ten nadele van de burger. Eén element is dan misschien nog van belang ...

De heer **Van Raan**:

Nou, omwille van de tijd zou ik graag doorgaan, als u dat goedvindt.

De heer **Weekers**:

Prima.

De heer **Van Raan**:

Dank. Ontving u weleens signalen van de werkvloer over fraude met toeslagen?

De heer **Weekers**:

Veel.

De heer **Van Raan**:

Oké. Welke signalen waren dat en, vooral, van wie?

De heer **Weekers**:

Op werkbezoeken bij de dienst en verder via Abvakabo, de centrale ondernemingsraad, zoals ik al aangaf en ...

De heer **Van Raan**:

Ja, dus via de omweg.

De heer **Weekers**:

Via de omweg, ja. Maar die bereikten mij niet via de reguliere weg en niet via de heer Blankestijn of de heer Veld.

De heer **Van Raan**:

Nee, dat heeft u duidelijk uitgelegd. Nog even specifiek: met wie sprak u dan op werkbezoek?

De heer **Weekers**:

Met de medewerkers.

De heer **Van Raan**:

Met de medewerkers.

De heer **Weekers**:

Gewoon met medewerkers die dossiers bekeken, met medewerkers die klantcontact hadden, en ...

De heer **Van Raan**:

Die vertelden dus onder andere dat er veel fraude was? Onder andere, hè? Ze vertelden waarschijnlijk meer, maar dit vertelden ze ook.

De heer **Weekers**:

Ja. Ik heb zelf nog bij de BelastingTelefoon een koptelefoon opgezet, gewoon om te ervaren wat de mensen op de werkvloer ook ervaren.

De heer **Van Raan**:

In de afgelopen jaren is er veel informatie bekend geworden over zogeheten lokaal ontwikkelde applicaties van de Belastingdienst, waaronder de Fraude Signalering Voorziening, de inmiddels bekende FSV, en het Risico Analyse Model, kortweg RAM. Deze modellen zijn ook door de Dienst Toeslagen gebruikt. Heeft de directeur-generaal, de heer Veld, u bij uw aantreden op de hoogte gesteld van het bestaan van deze applicaties?

De heer **Weekers**:

Nee. Sterker nog, ik wist zelf ook niet van het bestaan van de FSV. Ik heb overigens wel een paar jaar geleden een brief gekregen waarin stond dat ik zelf sinds 2010 op die FSV-lijst zou staan.

De heer **Van Raan**:

Ja. En het Risico Analyse Model?

De heer **Weekers**:

Ik ben daar ook alweer van afgevoerd, heb ik begrepen. Dat is weer een geruststelling, maar dat geeft dus aan dat ik niet afwist van het bestaan van dat systeem. En het RAM zegt mij ook helemaal niets.

De heer **Van Raan**:

Had die dat wel moeten doen?

De heer **Weekers**:

Nou, als het gaat over zaken die politiek of maatschappelijk gevoelig zijn, vind ik dat een staatssecretaris die moet weten.

De heer **Van Raan**:

Schaart u deze twee daar ook onder?

De heer **Weekers**:

Zeker. Zeker.

De heer **Van Raan**:

Ja. Is dat achteraf of op het moment zelf?

De heer **Weekers**:

Als zaken ... Dat was in z'n algemeenheid, laat ik zeggen, de antenne voor wat politiek en maatschappelijk gevoelig is. Die vond ik bij de dienst, en ook bij de dienstleiding, niet altijd even goed ontwikkeld. Dit had dus natuurlijk op tafel moeten komen, want dan kun je er ook een politieke beslissing over nemen en verantwoording over afleggen.

De heer **Van Raan**:

Laten we dan de samenvattende vraag daarover stellen: over welke problemen bent u gedurende uw ambtsperiode, achteraf gezien, onvoldoende of niet tijdig geïnformeerd door de Dienst Toeslagen?

De heer **Weekers**:

Ik denk dat de lijst te lang is. Ik heb geen lijst opgelijnd.

De heer **Van Raan**:

Top vijf?

De heer **Weekers**:

Laat ik het volgende gewoon zeggen. Alles wat hier naar voren komt, dus dat er destijds niet is opgeschaald, dat de dienstleiding van Toeslagen zich weggezet voelde binnen de totale Belastingdienst, dat daarop werd neergekeken, dat er onvoldoende zou zijn geholpen door andere dienstonderdelen, en signalen waardoor de dienst niet goed zou kunnen werken, had allemaal op mijn tafel moeten liggen, want dan had ik er ook iets mee kunnen doen.

De heer **Van Raan**:

Wiens taak was het uiteindelijk om dat te doen?

De heer **Weekers**:

De ultieme verantwoordelijkheid daarvoor ligt bij de directeur-generaal. Want de directeur-generaal is de ambtelijke baas van de hele dienst. Die moet zorgen dat het zodanig is ingeregeld dat de zaak bij de politiek bestuurder op tafel komt.

De heer **Van Raan**:

U zegt eigenlijk ook: maar het was niet zodanig ingeregeld, want er was een cultuur van van onder andere "masseren". Het was er ook een van hard werken, maar ook van ...

De heer **Weekers**:

Ja, en ik ben ook een paar keer op het verkeerde been gezet. Dat had ik ...
Daar ging het ...

De heer **Van Raan**:

Dat had u toen niet door?

De heer **Weekers**:

Nou, op dat moment niet, maar later wel.

De heer **Van Raan**:

Daar gaan we het nog over hebben, meneer Weekers. Ik heb wel een vraag.

De heer **Weekers**:

Maar één ding.

De heer **Van Raan**:

Nee, ik wil even een vraag stellen daarover.

De heer **Weekers**:

Aan één ding hecht ik wel.

De heer **Van Raan**:

Dat mag u straks zeggen. Ik heb even een vraag. Onthoud 'm, u schrijft 'm even op. U zegt: het was eigenlijk de taak van de dg om mij daar goed over te informeren. Dat snap ik; dat is een heel helder antwoord. U heeft ook gezegd: in dat proces kwamen ook steeds via een andere weg signalen naar

---

mij toe, waardoor het gevoel ontstond dat wij weleens achter de feiten aanliepen. Welke verantwoordelijkheid had u er zelf dan in om goed op de hoogte te worden gesteld, ook naar uw dg toe?

De heer **Weekers**:

Uiteraard heb je zelf vooral de verantwoordelijkheid om door te vragen en om, als signalen bij mij komen, maar ook als er geen signalen zijn, de dg en ook andere medewerkers bij mij aan tafel goed te bevragen.

De heer **Van Raan**:

Ja. En dat heeft u gedaan?

De heer **Weekers**:

Uiteraard. Maar dan heb je het wel te doen met de antwoorden die je krijgt.

De heer **Van Raan**:

Helder. U had een punt. Gaat uw gang.

De heer **Weekers**:

Ja. Het punt dat ik wilde maken, was ook naar aanleiding van uw vragen: "Wat had u moeten weten? Wat is u toen niet gemeld of waarvan zei u dat u op het verkeerde been bent gezet?"

De heer **Van Raan**:

Wat u zelf vindt.

De heer **Weekers**:

Ik ben een paar keer op het verkeerde been gezet doordat mij met name werd gezegd: "De mensen moeten zelf hun gegevens aanleveren. De fout zit bij mensen."

De heer **Van Raan**:

Heeft u het dan over burgers die een aanvraag doen? Bedoelt u dat?

De heer **Weekers**:

Ik bedoel de burgers die een aanvraag doen voor een toeslag, of de burgers die wijzigingen moeten doorgeven. Op zichzelf ligt er natuurlijk een belangrijke verantwoordelijkheid, ook wettelijk, bij de mensen zelf.

De heer **Van Raan**:

U wijst dan op de informatieplicht.

De heer **Weekers**:

Dat is de informatieplicht. Maar eh ... Ik ging ervan uit – dat heb ik ook bevraagd – dat ... Ja, is dat zo? Wat je nu achteraf constateert – en van een onderdeel constateerde ik het eigenlijk vlak voor mijn aftreden; dat was in de week daarvoor of een paar dagen daarvoor – is dat mensen in een aantal gevallen wel degelijk informatie hadden gegeven aan de Dienst Toeslagen.

De heer **Van Raan**:

Dan heeft u het weer over de burgers.

De heer **Weekers**:

De burger, de burger. Maar dan was dat niet in de systemen verwerkt, of was het ergens in het ICT-systeem zoekgeraakt. Dat betekent dat ik een paar keer de volgende oproep heb gedaan richting de mensen in het land. "U hebt ook een eigen verantwoordelijkheid. Wilt u zelf alstublieft uw gegevens doorgeven? Anders loopt u ook het risico dat u uw uitkering of uw toeslag niet op tijd krijgt." Een ding staat mij nog heel goed bij. Dat was rond de jaarwisseling van 2013/2014. Toen moest ik ook weer via een omweg horen dat er problemen waren bij de BelastingTelefoon, dat de BelastingTelefoon was overvraagd. Het eerste antwoord dat ik kreeg, was: ja, maar dat is altijd zo rond de jaarwisseling.

De heer **Van Raan**:

Was dat weer zo'n voorbeeld van wegmasseren?

De heer **Weekers**:

Dat was een voorbeeld van wegmasseren. "De politiek heeft ervoor gekozen om weer een hoop wijzigingen door te voeren, en daar hebben mensen vragen over." Wat was hier heel concreet het geval? Een paar weken later bleek bij mij – daar ben ik toen ook om afgetreden – dat mensen hun stinkende best deden om de gegevens bij de Belastingdienst te krijgen. Toen kregen ze te horen: "We hebben uw gegevens niet. Wilt u alstublieft toch uw bankrekeningnummer doorvoeren?" Dan bellen ze de BelastingTelefoon en krijgen ze daar niemand aan de lijn, omdat die simpelweg overbezet was. Du moment dat ik de signalen kreeg, heb ik zowel de directeur-generaal alsook de directeur van de BelastingTelefoon bij me geroepen om vervolgens echt door te vragen. Nou, dit is één voorbeeld. Er speelt dan een incident op. Dat komt in de media. Kamerleden stellen er vragen over. Maar dat had men veel eerder bij mij moeten melden. Men had veel eerder moeten beseffen dat er iets aan de hand was en men had mij daar ook over moeten informeren. Dan kun je er iets mee.

De heer **Van Raan**:

Ja. Dat was het punt dat u nog ...

De heer **Weekers**:

Dat is ook het punt van wegmasseren: zeggen "nee, het gaat goed", of het wordt met algemeenheden weggemasseed. Toen Abvakabo, de centrale ondernemingsraad en de vakbond voor het fiscaal hoger personeel mij brieven stuurden met signalen, was de eerste antwoordreactie: er is niks aan de hand; het is allemaal prima.

De heer **Van Raan**:

Meneer Weekers, we gaan nog een aantal vervolgvragen hierover stellen.

De heer **Weekers**:

Ik hecht eraan om het volgende in dit kader te zeggen. Wat ik heb gedaan, is er vragen bij stellen. Ik wil dit ... Maar hoe komen ze erbij? Hoe komen ze daarbij? Dat betekent dat we toch dieper ingingen op de antwoordbrieven die ik eerst kreeg. Dat waren de conceptantwoordbrieven waarin er geen enkel probleem leek te zijn. Desondanks kon ik de mensen die met bepaalde zorgen kwamen nog niet helemaal geruststellen. Dit tekent ook wel de cultuur van wegmasseren en van het toch mooier voorspiegelen dan het was.

De heer **Van Raan**:

Dat heeft u heel duidelijk gezegd. U heeft ook heel duidelijk gezegd: ik ben op het verkeerde been gezet. Daarom krijgt u natuurlijk ook de tijd om dat punt goed te maken. Heeft u dat punt nu goed gemaakt, in uw ogen?

De heer **Weekers**:

Absoluut.

De heer **Van Raan**:

Kunt u nog zeggen door wie u op het verkeerde been bent gezet?

De heer **Weekers**:

Ja, kijk, door wie ben ik op het verkeerde been gezet? Uiteindelijk is de directeur-generaal verantwoordelijk voor de dienst. Maar wat hij niet weet, kan hij mij ook niet zeggen. Dus ja, ik wil zelf niet beschuldigen. Het enige wat ik kan zeggen, is wat ik heb meegemaakt, om het in perspectief te plaatsen.

De heer **Van Raan**:

Tot slot wat betreft dit blokje. Daarna geef ik het woord aan de heer Van Nispen. Welke gevolgen heeft dat niet tijdig geïnformeerd zijn geweest nou gehad voor de betrokken burgers?

De heer **Weekers**:

Ja, dat ... ehm ... dat vind ik een hele brede vraag. De vraag is: waar bent u precies naar op zoek?

De heer **Van Raan**:

Vooraf met betrekking tot de toeslagenketen. U gaf al een voorbeeld.

De heer **Weekers**:

Ik gaf inderdaad een voorbeeld. Ehm ...

De heer **Van Raan**:

Misschien nog een ander voorbeeld?

De heer **Weekers**:

In de sfeer van dat ene bankrekeningnummer ... Dat was een belangrijke antifraudemaatregel.

De heer **Van Raan**:

Daar gaan we nog echt specifiek op in. Heeft u misschien nog een ander voorbeeld van gevolgen voor burgers door het niet tijdig geïnformeerd zijn?

De heer **Weekers**:

Dat betekent dat burgers te laat een uitkering zouden krijgen.

De heer **Van Raan**:

Toeslag?

De heer **Weekers**:

Toeslagen. Ja, en dat ... Ik wil daar verder niet over speculeren.

De heer **Van Raan**:

Nee, prima. Ik geef het woord aan de heer Van Nispen.

De heer **Van Nispen**:

Als staatssecretaris van Financiën was u verantwoordelijk voor de uitvoering van het toeslagenstelsel door de Dienst Toeslagen. Maar die

---

beleidsverantwoordelijkheid voor datzelfde toeslagenstelsel was verdeeld over drie andere ministeries: Binnenlandse Zaken voor de huurtoeslag, Volksgezondheid, Welzijn en Sport voor de zorgtoeslag en het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid voor het kindgebonden budget en de kinderopvangtoeslag. In februari 2011 presenteert de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de heer Kamp, een nota waarin staat dat hij fraude met uitkeringen strenger wil beboeten en dus hogere boetes wil. Hier zou een afschrikwekkende werking van uitgaan, waardoor mensen minder snel zouden frauderen. Deze voorstellen landden uiteindelijk in de fraudewet. Als beleidsverantwoordelijke voor de kinderopvangtoeslag wilde de heer Kamp deze aanpak ook doortrekken naar die kinderopvangtoeslag. In de memorie van toelichting bij zijn fraudewet wordt dat ook aangekondigd. Deze maatregelen worden vervolgens uitgewerkt in het Belastingplan en in de Overige fiscale maatregelen voor 2012. Hiermee wordt uiteindelijk de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen, de Awir, aangepast. Wat vond u van deze plannen van de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid? Dan heb ik het over de plannen van februari 2011.

De heer **Weekers**:

Dat fraude hard bestraft moest worden. Ik was het op zichzelf eens met de notie dat fraude hard bestraft moet worden. Dat was ook het uitgangspunt in het regeerakkoord. Tijdens de bespreking in de ministerraad – dat was in februari 2011 – heb ik wel aangegeven dat ik vind dat de boetes uiteindelijk proportioneel moeten zijn. Ik heb ook aangegeven dat je er niet bent met hoge boetes alleen. Je kunt beter kijken naar de fraudebestendigheid van het systeem dan alleen maar achteraf proberen om hoge boetes uit te delen. Dan moet je ook nog maar eens kijken of je de fraude wel allemaal kunt opsporen.

De heer **Van Nispen**:

Helder. Waren de plannen over het deel van de kinderopvangtoeslag met u afgestemd?

De heer **Weekers**:

De plannen met betrekking tot de kinderopvangtoeslag ... Er was altijd wel een goede afstemming tussen de departementen.

De heer **Van Nispen**:

Maar in dit geval?

De heer **Weekers**:

In dit geval ging het ... In de eerste brief die collega Kamp de deur uit heeft laten gaan, is jammer genoeg – maar dat heb ik eigenlijk nu pas echt weer goed gezien – geen rekening gehouden met één opmerking van mij in de ministerraad. Dat is dat de brief niet is aangepast op de proportionaliteit.

De heer **Van Nispen**:

Heeft u het nu over de brief van maart 2011, die ondertekend is door de minister en de staatssecretaris van Sociale Zaken, dus Kamp en De Krom?

De heer **Weekers**:

Ja. In die brief stond dat in beginsel voor de kinderopvangtoeslag een 100%-boete werd doorgevoerd.

De heer **Van Nispen**:

Dus standaard als uitgangspunt een 100%-boete?

De heer **Weekers**:

Inderdaad. En tot die tijd werden er helemaal geen boetes uitgedeeld. Ik heb aangegeven en afgesproken in de ministerraad dat ik ambtelijk een tekstsuggestie zou laten aanleveren om daar de proportionaliteit in te brengen. Uiteindelijk is in een brief van 13 mei, meen ik, komen te staan: maximaal 100%.

De heer **Van Nispen**:

En die brief is medeondertekend door u.

De heer **Weekers**:

Die is medeondertekend door mij, ja.

De heer **Van Nispen**:

Ja, een brief van Kamp medeondertekend door u. Toch even over de brief van maart 2011 waarin dat niet staat, waarin staat: 100% boete, 100% van dat benadelingsbedrag, dus ook bij kinderopvangtoeslag. U heeft daar een punt van gemaakt in de ministerraad; begrijp ik dat goed?

De heer **Weekers**:

Ik heb in de ministerraad een punt gemaakt van de proportionaliteit.

De heer **Van Nispen**:

En u heeft een tekstsuggestie aangeleverd.

De heer **Weekers**:

En ik heb een tekstsuggestie aangeleverd. Die is abusievelijk niet in de brief van maart opgenomen.

De heer **Van Nispen**:

Hoe weet u dat dat abusievelijk was?

De heer **Weekers**:

Daar ga ik van uit. Ik ga uit van goede trouw.

De heer **Van Nispen**:

Oké. Heeft u het daar nog met de heer Kamp over gehad?

De heer **Weekers**:

Ik kan me niet herinneren of ik het daar persoonlijk met hem over heb gehad. In de brief daarna stond in elk geval keurig: maximaal.

De heer **Van Nispen**:

Ja. Maar er is wel een opmerkelijk verschil tussen 100% boete als uitgangspunt in een brief die niet door u ondertekend is, en een latere brief die wel door u ondertekend is waarin staat: maximaal 100% boete.

De heer **Weekers**:

Ja. Een brief die je zelf ondertekent, komt ook bij je langs voor akkoord. Maar een brief die je niet ondertekent, komt niet nog een keer bij je langs. Dit was gewoon een punt van proportionaliteit. Dat was één punt dat ik heb gemaakt. Een ander punt dat ik heb gemaakt, is: we moeten toch ook kijken naar de fraudebestendigheid van het systeem, omdat er heel veel elementen in het systeem als zodanig zitten die fraude soms wel gemakkelijk maken.

De heer **Van Nispen**:

Ja. Daar heeft u aandacht voor gevraagd. Dat blijkt ook uit die brief.

De heer **Weekers**:

Ja.

De heer **Van Nispen**:

De heren Kamp en De Krom, voormalig minister en staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, omschreven fraude tijdens hun verhoor voor deze commissie als "een maatschappelijk begrip". Onderschrijft u deze omschrijving?

De heer **Weekers**:

Ik weet niet wat zij met "maatschappelijk begrip" ...

De heer **Van Nispen**:

Ik kan het kort toelichten; dat helpt misschien. Het was in reactie op het advies van de Raad van State, waarbij de Raad van State adviseerde: hou nu vast aan het juridische begrip, waarmee je dichter aan zit tegen bedrog. Daar is niet voor gekozen. Bij de fraudewet is er gekozen voor het maatschappelijke begrip van fraude.

De heer **Weekers**:

Eerlijk gezegd heb ik nooit meegedaan aan de discussie over het maatschappelijk begrip en dat het zo wordt omschreven. Die heeft zich aan mijn waarneming onttrokken. In mijn beleving ben ik uitgegaan van de begrippen die ook de Algemene Rekenkamer bezigde rondom misbruik en oneigenlijk gebruik. Bij misbruik is er sprake van oplichting.

De heer **Van Nispen**:

Bij misbruik is er sprake van oplichting. En daar moet dan een element in zitten van ...

De heer **Weekers**:

Opzet. Opzet of grove schuld is daar een wezenskenmerk van. Dat heb ik ook altijd voor ogen gehad, ook daar waar ik over fraudemaatregelen, misbruik en oneigenlijk gebruik sprak. Ik heb in mijn eigen stukken het woord "fraude" ook veel gebezigd, want fraude is oplichting. Ehm ... Wat wilde ik daar nu over zeggen?

De heer **Van Nispen**:

Ik wilde u zelf nog vragen wat het onderscheid dan is met oneigenlijk gebruik.

De heer **Weekers**:

Oneigenlijk gebruik is eigenlijk in strijd met de bedoeling van de regeling.

De heer **Van Nispen**:

In strijd met de bedoeling van de regeling. Dus wel toegestaan, maar in strijd met de bedoeling?

De heer **Weekers**:

Oneigenlijk gebruik mag misschien naar de strikte letter van de wet, maar daar is de regeling nooit voor bedoeld.

De heer **Van Nispen**:

Helder.

De heer **Weekers**:

In de fiscaliteit ga je dan vervolgens antimisbruikwetgeving ... Eigenlijk zeg je dan: als er loopholes zijn gevonden om het systeem te gebruiken om geld te krijgen, waar het systeem eigenlijk niet voor bedoeld is, dan moet je daar maatregelen tegen nemen.

De heer **Van Nispen**:

In maart 2011 komt u met een eigen aanvullende nota van twee pagina's, waarin u aankondigt dat u het toeslagenstelsel fraudebestendiger wil maken. U pleit voor maatregelen aan de voorkant om misbruik en oneigenlijk gebruik van toeslagen te voorkomen, daar waar de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de heer Kamp, juist met maatregelen kwam om fraude achteraf te beboeten. Herkent u dit verschil?

De heer **Weekers**:

Ja.

De heer **Van Nispen**:

Was uw eigen aanvullende nota van twee pagina's uw eigen initiatief, of was dat een reactie op de nota van de heer Kamp, de minister van Sociale Zaken?

De heer **Weekers**:

Dat was een combinatie daarvan. De two-pager van collega Kamp stond geagendeerd in de ministerraad. Toen wij daar vanuit het ministerie van Financiën naar keken, zeiden we: er is hierin onvoldoende aandacht voor het fraudebestendiger maken van het systeem. Het fraudebestendiger maken van het belastingsysteem zou een van de elementen worden van m'n fiscale agenda. Dat kwam in de benadering van Kamp niet naar voren.

De heer **Van Nispen**:

Dus u vond het nodig om zelf met een nota te komen?

De heer **Weekers**:

Ik vond het nodig om zelf met een nota te komen, mede geadviseerd door het ministerie van Financiën.

De heer **Van Nispen**:

Met welke maatregelen wilde u misbruik en oneigenlijk gebruik van toeslagen voorkomen?

De heer **Weekers**:

Voor de korte termijn om er aan de voorkant, voordat je gaat uitkeren, wat meer zekerheid over te hebben dat je ook het juiste uitkeert en voor de wat langere termijn een systeem dat ook een stukje simpeler zou zijn.

De heer **Van Nispen**:

Hoe reageerden de andere bewindspersonen op uw plannen om het toeslagenstelsel fraudebestendiger te maken?

De heer **Weekers**:

Het waren niet echt warme reacties. Op zichzelf kon niemand op de notie om het systeem fraudebestendiger te maken tegen zijn. Er was in die jaren namelijk heel veel maatschappelijke onrust over elke vorm van fraude.

De heer **Van Nispen**:

Maar waarom kreeg u dan geen warme reacties?

De heer **Weekers**:

Maar wat men niet zag zitten, was om dat toeslagsysteem als zodanig ter discussie te stellen. Dus als het gaat om wat maatregelen in de marge, dan kon daar altijd over gesproken worden, maar er was geen warme reactie rondom een fundamentele discussie.

De heer **Van Nispen**:

Ah, men wilde geen fundamentele discussie over het toeslagenstelsel, wat volgens u wel nodig was om het fraudebestendiger te maken?

De heer **Weekers**:

Ja.

De heer **Van Nispen**:

Wat vond in het bijzonder de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de heer Kamp, van uw plannen?

De heer **Weekers**:

Hij vond het volgens mij niet echt nodig. De Belastingdienst moest maar beter controleren en boetes opleggen.

De heer **Van Nispen**:

De Belastingdienst moest maar beter controleren en boetes opleggen.

De heer **Weekers**:

Ja, boetes opleggen in geval van fraude. Maar als ik zeg dat het niet met heel veel warmte werd ontvangen, dan moet u zich ook voorstellen – en dat kon ik mij ook voorstellen – dat er nog wat andere verkenningen speelden waar onder meer de minister van Binnenlandse Zaken, de heer Donner destijds, mee bezig was rondom de Compacte Rijksdienst. Er lag al een paar jaar een ibo-rapport op tafel over de toeslagen. Dus de mensen bij Sociale Zaken zaten er niet echt op te wachten om zich nu weer hierover te buigen, terwijl ze zich voor een aantal bezuinigingstaakstellingen en voor bepaalde hervormingen geplaatst zagen; en dan komt dan dit werk erbij. Dus ik heb er ook wel begrip voor gehad dat men daar niet op zat te wachten. Tegelijkertijd heeft men het wel geaccordeerd. Het ministerraadbesluit dat een departementale werkgroep hiermee aan de slag moest, is dus gevolgd.

De heer **Van Nispen**:

Ja. En dat werd uiteindelijk dat non-ibo, dat non-interdepartementale beleidsonderzoek?

De heer **Weekers**:

Klopt.

De heer **Van Nispen**:

Dus dat is naar aanleiding van de nota het besluit geweest dat u aan uw ambtenaren hebt mee mogen geven, namelijk om daarmee aan de slag te gaan.

De heer **Weekers**:

Ja. Inderdaad.

De heer **Van Nispen**:

Ik heb nog één vraag. Is de positie van uw collega-bewindspersonen nou ook nog veranderd in de periode dat u staatssecretaris van Financiën was, qua enthousiasme en warmte voor het fraudebestendiger maken van het toeslagenstelsel?

De heer **Weekers**:

Tja, kijk, op zichzelf is iedereen natuurlijk voor het fraudebestendiger maken van het toeslagenstelsel, maar niet als het eigen beleidsdepartement daarmee in de knel komt.

De heer **Van Nispen**:

Dus fraudebestendiger ja, maar ze moesten er zelf vooral geen last van hebben?

De heer **Weekers**:

Dat is een hele goeie samenvatting.

De heer **Van Nispen**:

Op 13 mei 2011 stuurden de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de heer Kamp, en u samen een brief naar de Tweede Kamer over de aanpak van fraude en oneigenlijk gebruik van de kinderopvangtoeslag. Hierin staat dat, net als bij fraude met uitkeringen, de boetes voor fraude met de kinderopvangtoeslag worden opgehoogd tot maximaal 100% van het fraudebedrag. We spraken al over dat verschil met de eerste brief van de heren Kamp en De Krom. Deze plannen worden vervolgens uitgewerkt in het Besluit Bestuurlijke Boeten Belastingdienst/Toeslagen. Hierin staat dat er een waarschuwing kan worden gegeven en dat bij een eenvoudige overtreding een boete van €350 wordt opgelegd. Bij opzet kan een boete worden opgelegd van 50% van het fraudebedrag en bij recidive kan het oplopen tot 150% van het fraudebedrag. Wat was de gedachte achter deze uitwerking van het beleidsvoornemen in het Besluit Bestuurlijke Boeten Belastingdienst/Toeslagen?

De heer **Weekers**:

Ik denk om zo veel mogelijk congruentie te hebben met de boetes in de fiscaliteit en de Algemene wet inzake rijksbelastingen.

De heer **Van Nispen**:

Dus vooral die samenhang, zodat het lijkt op zoals het in de belastingsfeer ging?

De heer **Weekers**:

Ja, inderdaad. Want daar is de Belastingdienst breed ook meer mee bekend. En dit leidt ook af van dat uitgangspunt van collega Kamp van een 100%-boete bij de eerste fraude ...

De heer **Van Nispen**:

Exact. Het leidt af.

De heer **Weekers**:

... en vijf jaar uitsluiten bij recidive.

De heer **Van Nispen**:

Ja. Daar wilde ik inderdaad naartoe, want dat Boetebesluit socialezekerheidswetten van minister Kamp en staatssecretaris De Krom bevat geen waarschuwingmogelijkheid. Uw boetebesluit heeft dat wel. Daarnaast is voor elke overtreding, eenvoudig of zwaar, een boete van 100% het uitgangspunt, waarbij geen acht wordt geslagen op opzet of een andere mate van verwijtbaarheid. Alleen bij zeer hoge uitzondering kan die boete worden gematigd. Was nou die verschillende uitwerking in beleid, in die boetebesluiten, dus aan de ene kant dat van Kamp en De Krom in de sfeer van de sociale zekerheid en aan de andere kant uw boetebesluit voor de aanpak van fraude met toeslagen, een beoogd verschil?

De heer **Weekers**:

Ik heb mij niet bemoeid met die fraudewet van Sociale Zaken destijds.

De heer **Van Nispen**:

Maar was u zich bewust van deze verschillende uitwerkingen, terwijl het dezelfde oorsprong had, dezelfde bron?

De heer **Weekers**:

Ehm, nee. Toen wij de boetes gingen introduceren bij de Belastingdienst, ook rondom het domein van toeslagen, hebben we vooral aansluiting gezocht bij de Algemene wet inzake rijksbelastingen, omdat dat in de systemen zit en ook omdat de rechtsbescherming, de formele rechtsbescherming, ook in die Awir en AWR zit. En dit kon de Belastingdienst uitvoeren. Dit was ...

De heer **Van Nispen**:

Nee, helder ...

De heer **Weekers**:

Dit was in wezen ook de uitwerking van een punt dat ik eerder maakte: het moet proportioneel zijn. En daar waar ik verantwoordelijkheid droeg, heb ik dit zo uitgewerkt en uitgevaardigd.

De heer **Van Nispen**:

Ja, maar uw collega, de minister van Sociale Zaken, kiest een andere uitwerking, die u dus niet proportioneel vindt.

De heer **Weekers**:

Ik ga mij geen oordeel aanmatigen over de fraudewet. Ik zit daar onvoldoende in. Ik was daar destijds niet voor verantwoordelijk. Volgens mij heeft collega Kamp ook uitgevoerd wat in het regeerakkoord stond. Ik kan alleen maar dingen aangeven vanuit mijn verantwoordelijkheid. Ik had geen opdracht vanuit het regeerakkoord om dat op deze wijze in te vullen. Ik had ook geen opdracht van het kabinet om dat op deze wijze in te vullen. Dus ik heb het ingevuld op die manier dat fiscale fraude en toeslagfraude op een vergelijkbare, eerlijke manier worden behandeld.

De heer **Van Nispen**:

Hoe verhoudt deze verschillende uitwerking in beleid in beide boetebesluiten zich nou tot een eenduidig regeringsbeleid?

De heer **Weekers**:

Het is maar hoe je het bekijkt en het is maar waar je de eenduidigheid zoekt. Als je de eenduidigheid met de fiscaliteit zoekt ...

De heer **Van Nispen**:

Dan is het eenduidig.

De heer **Weekers**:

... dan is het eenduidig. Als je zegt van ...

De heer **Van Nispen**:

Anders, dan in de sociale zekerheid.

De heer **Weekers**:

Ja. Dus ja, dan is dat verschillend. Maar dit is eigenlijk ook weer zo'n typisch voorbeeld waaruit blijkt dat het niet verstandig is om bepaalde uitkeringen door Belastingdienst/Toeslagen te laten uitvoeren met een staatssecretaris van Sociale Zaken die eerstverantwoordelijk is voor de Awir, terwijl de regeling zelf en het reguliere misbruik en oneigenlijk gebruik eigenlijk bij het beleidsdepartement liggen. Dus het zou verstandiger zijn om alles wat met uitkeren te maken heeft, eigenlijk de sociale ondersteuning voor de mensen die dat nodig hebben, bij Sociale Zaken te doen.

De heer **Van Nispen**:

Helder. U heeft zich niet bemoeid met de fraudewet.

De heer **Weekers**:

Nee.

De heer **Van Nispen**:

Was u zich er wel van bewust dat er een taakstelling van 180 miljoen bij die fraudewet lag?

De heer **Weekers**:

De algemene taakstellingen van Sociale Zaken en de specifieke taakstelling op de kinderopvangtoeslag kende ik wel destijds ...

De heer **Van Nispen**:

Ja.

De heer **Weekers**:

... en niet omdat ik daarvoor verantwoordelijk was, maar simpelweg omdat ik de financiële paragraaf van het regeerakkoord kende, en mijn collega op Financiën, namelijk de minister, streng was op zijn collega's in het kabinet om die taakstellingen ook te halen.

De heer **Van Nispen**:

Ja.

De heer **Weekers**:

Wat ik zag, was dat er bij de kinderopvangtoeslag een taakstelling lag die collega Kamp moest invullen ...

De heer **Van Nispen**:

En die was?

De heer **Weekers**:

Dat was, als ik mij niet vergis, een taakstelling van 200 miljoen.

De heer **Van Nispen**:

200 miljoen op de kinderopvangtoeslag?

De heer **Weekers**:

Volgens mij was dat een taakstelling uit het regeerakkoord, maar houd me

---

dat even te goede. Daarnaast was er ook nog een forse overschrijding, dus het kan zijn dat ik die twee door elkaar haal.

De heer **Van Nispen**:

Geen probleem. Maar ik wil het graag specifiek met u hebben over de taakstelling van 180 miljoen euro op de fraudewet, waarvan de specifieke taakstelling op de kinderopvangtoeslag een onderdeel was. Mijn vraag aan u is: bent u zich ervan bewust dat daar een specifieke taakstelling was, als onderdeel van die 180 miljoen, die terecht kwam bij die kinderopvangtoeslag?

De heer **Weekers**:

Niet in de zin dat de Dienst Toeslagen daar als uitvoeringsinstantie voor zou moeten zorgen. Dit is een maatregel die Kamp heeft genomen in de wetgeving. Dat onttrok zich grotendeels aan mijn waarneming.

De heer **Van Nispen**:

U weet dus ook niet wat de onderbouwing is ...

De heer **Weekers**:

Nee.

De heer **Van Nispen**:

... voor, uiteindelijk, de 25 miljoen euro? Dat bedrag was eerst lager en is later opgehoogd. Het werd 25 miljoen euro van de 180 miljoen taakstelling bij de fraudewet.

De heer **Weekers**:

De vraag is heel even op welk moment u duidt. Duidt u nu op het moment in het voorjaar van 2011 en de fraudewet van de collega's van Sociale Zaken, of duidt u nu op 2013 en de invullingen van het regeerakkoord van het kabinet-Rutte/Asscher?

De heer **Van Nispen**:

Nee, dit gaat over Rutte-I: de totstandkoming van de fraudewet, de onderbouwing daarvan, de uitwerking ... We hebben net de stukken voor de ministerraad en de verschillende brieven waarin opmerkelijke verschillen zitten, doorlopen. Maar er is ook nog een samenhang vanwege de 25 miljoen euro als onderdeel van de 180 miljoen euro taakstelling van de fraudewet. Daarin zit een link naar de kinderopvangtoeslag. Mijn vraag aan u is: was u zich daarvan bewust? Wat is de onderbouwing van dat bedrag?

De heer **Weekers**:

Nee, dat zegt mij eerlijk gezegd niets. De minister van Financiën is verantwoordelijk als het gaat om het bewaken van de budgetten. De staatssecretaris van Financiën is verantwoordelijk voor de fiscale wetten, de Belastingdienst en de uitvoering van de toeslagen.

De heer **Van Nispen**:

Helder. Ik laat het hier even bij en geef het woord aan de voorzitter.

De **voorzitter**:

Dat betekent niet dat we klaar zijn, maar wel dat we tien minuten gaan schorsen.

De vergadering wordt van 11.46 uur tot 12.02 uur geschorst.

De **voorzitter**:

Ik verzoek de griffier om de getuige binnen te geleiden.

(De heer Weekers wordt binnengeleid door de griffier.)

De **voorzitter**:

Meneer Weekers, ik stel voor dat we langzaam weer gaan beginnen. Twee leden zijn afwezig. Dat heeft niets met u te maken, maar meer even met iets anders. Ik stel dus voor dat we weer doorgaan. Ik geef het woord aan de heer Van Raan.

De heer **Van Raan**:

We hadden het zojuist al over de Kamerbrief van 13 mei 2011 over de hardere aanpak van fraude en oneigenlijk gebruik van toeslag. In deze brief staat ook dat de Dienst Toeslagen terecht kinderopvangtoeslag gaat koppelen aan het aantal uren dat ouders werken. Uit onze informatie blijkt dat de Dienst Toeslagen in een uitvoeringstoets negatief over deze maatregel heeft geadviseerd. Deze zou – ik citeer – "moeilijk uitvoerbaar zijn" omdat het onmogelijk was om het aantal gewerkte uren te controleren. Drie jaar eerder, toen het ministerie van Onderwijs nog verantwoordelijk was voor de kinderopvangtoeslag, heeft de dienst ook al aangegeven dat deze maatregel onuitvoerbaar was. Dit bleek uit het verhoor met mevrouw Dijkma. De vraag is: waarom is deze maatregel, ondanks herhaalde negatieve adviezen van de Dienst Toeslagen, toch per 1 januari 2012 ingevoerd?

De heer **Weekers**:

Omdat dat een sterke politieke wens was vanuit de Tweede Kamer. En ook ...

De heer **Van Raan**:

De hele Tweede Kamer?

De heer **Weekers**:

Ik heb de getalsverhouding er zelf niet op nageslagen, maar als ik me niet vergis, lag er een Kameruitspraak aan ten grondslag, en de verantwoordelijke beleidsminister. Op zichzelf vond ik het ook logisch dat je kinderopvangtoeslag alleen maar verstrekt in het kader van de arbeidsparticipatie, en niet in het kader van vrijetijdsbesteding. Ik vind dus op zichzelf de beleidsmatige wens om dit te doen alleszins te begrijpen, en simpelweg heel logisch. Bij heel veel maatregelen die politiek gewenst zijn, zit er vaak spanning op de vraag: is het uitvoerbaar? Ja, uitvoerbaar is het, maar het is lastig controleerbaar.

De heer **Van Raan**:

Wat is lastig controleerbaar? Of het uitvoerbaar is, of dat die koppeling te maken is?

De heer **Weekers**:

Exact. Als je een waterdicht systeem wil hebben – zo werkt het ook in de belastingwetgeving – dan heb je het liefst dat er authentieke bronnen zijn die als contra-informatie kunnen dienen. Dan kun je het geautomatiseerd uitvoeren. Dan heb je namelijk een bron waarvan je zegt: nou ... Je hebt een bron die bevestigt dat wat mensen aangeven, klopt. Dat is met het aantal gewerkte uren wat lastig, omdat er nergens een register van alle mensen in het land is met hoeveel uren ze werken.

De heer **Van Raan**:

Twee dagen eerder schrijven uw ambtenaren in een memo dat het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft verzocht om de negatieve uitvoeringstoets van de Dienst Toeslagen over de koppeling, waar we het net over hadden, niet in een Kamerbrief op te nemen. Waarom wilde het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid dat de negatieve uitvoeringstoets niet in de Kamerbrief werd genoemd?

De heer **Weekers**:

Dat zou u aan het ministerie van Sociale Zaken moeten vragen. Dat weet ik niet.

De heer **Van Raan**:

Was u er ook van op de hoogte dat dat niet ging gebeuren?

De heer **Weekers**:

Dat stond destijds wel in mijn notitie. Laat ik zeggen: met de wijsheid van nu zou ik zeggen dat het ondenkbaar is dat dit soort stukken niet naar de Kamer gaan.

De heer **Van Raan**:

U zei: het stond wel in mijn notitie. Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Weekers**:

Destijds stond in de ambtelijke notitie dat de uitvoeringstoets niet werd meegezonden.

De heer **Van Raan**:

Heeft u daar verder dan wat mee gedaan?

De heer **Weekers**:

Ik heb daar niks mee gedaan.

De heer **Van Raan**:

Waarom niet?

De heer **Weekers**:

Er is ook nooit naar gevraagd. Soms heeft de Kamer mij ook om uitvoeringstoetsen gevraagd. Als de Kamer ergens om vroeg, dan gaf ik die ook.

De heer **Van Raan**:

Uw dienst geeft aan: het is eigenlijk moeilijk uitvoerbaar. Het idee om dat te koppelen was er al eerder geweest. Toen werd er gezegd: doe het niet. Een paar jaar later wordt er weer gezegd: wat zullen we doen? Dan zegt de dienst weer: "Doe het niet. Het is moeilijk uitvoerbaar." U krijgt een notitie met daarin: we nemen het niet op in de Kamerbrief.

De heer **Weekers**:

Van mijn kant zat er in elk geval geen strategie achter. Nogmaals, zeker als je kijkt naar de uitvoeringsproblematiek van vele uitvoeringsorganisaties, is het goed dat de Kamer ook vandaag – dat had eigenlijk ook toen al gemoeten – over alle informatie beschikt om niet alleen over de

---

wenselijkheid van bepaald beleid te kunnen spreken, maar ook over de uitvoerbaarheid.

De heer **Van Raan**:

In de definitieve Kamerbrief staat enkel dat de Belastingdienst een uitvoeringstoets heeft uitgevoerd over de koppeling tussen het aantal gewerkte uren en het recht op kinderopvangtoeslag. Er staat dus niet bij dat de conclusie van deze uitvoeringstoets negatief was. Nog een keer: waarom bent u als verantwoordelijk bewindspersoon voor de Belastingdienst hiermee akkoord gegaan?

De heer **Weekers**:

Omdat je wel vaker voor een enorm dilemma staat, van: wat moet nou zwaarder wegen?

De heer **Van Raan**:

Maar dat kun je dan toch ook in zo'n brief vermelden? Zo van: nou, hij was negatief, maar wij hebben ervoor gekozen om ...

De heer **Weekers**:

Maar nogmaals, het had mij niet uitgemaakt om dat met zo veel woorden erbij te zetten. Door het feit dat in de correspondentie met de Kamer staat dat er een uitvoeringstoets is, had de Kamer het ook kunnen vragen. En nogmaals: met de wijsheid van nu zeg ik dat we dat ook meteen al mee hadden kunnen sturen.

De heer **Van Raan**:

Heeft de minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid nog druk op u uitgeoefend daarover?

De heer **Weekers**:

Om iets wel of niet mee te sturen? Dat staat mij niet bij. Dat denk ik niet. Dat weet ik niet.

De heer **Van Raan**:

In dezelfde Kamerbrief van 13 mei 2011 staat dat het aanvragen van kinderopvangtoeslag met terugwerkende kracht vanaf 2012 nagenoeg wordt afgeschaft om fraude tegen te gaan. Bijna twee jaar later, in maart 2013, kondigt de volgende minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, de heer Asscher, juist aan dat het weer mogelijk wordt om kinderopvangtoeslag met terugwerkende kracht aan te vragen. Wat heeft de Dienst Toeslagen

---

destijds over het terugdraaien van deze maatregel geschreven of geadviseerd?

De heer **Weekers**:

Ik weet dat er heel veel commotie was in de dienst. Ze zeiden: "Dit was nou net een maatregel die fraude voorkomt. De hele Kamer, van links tot rechts, wil dat wij fraude aanpakken en wil voorkomen dat wij ten onrechte bepaalde bedragen uitkeren. Dit was nou net een goede maatregel, en die wordt dan nu weer teruggedraaid."

De heer **Van Raan**:

U zegt: er was ophef in de dienst. Maar ik neem aan dat die er dan ook bij u was. U stond ook bekend als iemand die fraude wilde voorkomen.

De heer **Weekers**:

Dat klopt, maar het staat mij niet scherp voor ogen of ik daar, op het moment dat collega Asscher deze maatregel wilde doorvoeren, ook scherp op geadviseerd ben. Ik kan me alleen herinneren dat ik toen wel heb gezegd: "Ja, goed, als er een paar jaar geleden een maatregel is doorgevoerd en de nieuwe minister wil daar nu op terugkomen, dan is dat op zichzelf zijn goed recht, natuurlijk. Als hij dat met de Kamer heeft afgesproken, dan hebben we dat maar te accepteren. Maar hij zal dan wel zelf moeten zorgen voor hele goede communicatie hierover. Dan zullen we ook moeten zorgen dat we, als dit meer capaciteit vergt voor de Dienst Toeslagen, daar ook de middelen voor krijgen." Dat is uiteindelijk ook gebeurd.

De heer **Van Raan**:

U stelt zich nu eigenlijk op als een loyaal type ambtenaar, die uitvoert wat de Kamer en de minister willen. Maar u was zelf groot voorstander van fraude voorkomen. Dus deze maatregel, dat je niet met terugwerkende kracht kan terugvragen, was een maatregel waarvan we, denk ik, mogen aannemen dat u daar vóór was, want die voorkomt fraude. Nou wordt die teruggedraaid. Wat is nou uw politieke houding ten opzichte van die maatregel? Begrijpt u de vraag?

De heer **Weekers**:

Ik begrijp de vraag zeer, maar je moet ook rekening houden met de gewijzigde politieke context. Er was ook een kabinet in een andere samenstelling. Ik heb me niet als een loyale ambtenaar opgesteld, want ik ben nooit ambtenaar geweest in die functie, maar staatssecretaris. Je hebt in een kabinet rekening te houden met elkaar. Dat is geven en nemen.

De heer **Van Raan**:

Helder. Wat heeft de Dienst Toeslagen destijds over het terugdraaien van deze maatregel geadviseerd? Weet u dat nog?

De heer **Weekers**:

Wat ik zojuist aangaf ...

De heer **Van Raan**:

Commotie.

De heer **Weekers**:

Nou, de commotie kwam met name naar voren in de tijd van de Bulgarenfraude. Toen ik de Dienst Toeslagen opnieuw ben gaan bezoeken, werd dit naar voren gebracht als een frustratie van mensen. Bij de advisering rondom deze maatregel even eerder, een paar maanden eerder, was het advies van de dienst: als Sociale Zaken de communicatie verzorgt en zorgt voor extra middelen voor de uitvoering, dan kunnen we dit doen.

De heer **Van Raan**:

Was het nou een "nee, tenzij" of een "ja, mits"?

De heer **Weekers**:

Dat weet ik niet. Dan zou ik in het stuk moeten kijken. Ik kan het erbij zoeken.

De heer **Van Raan**:

Waarom is de maatregel ondanks dit advies toch doorgevoerd?

De heer **Weekers**:

Er was geen scherp advies van: alsjeblieft, help, niet doen. Als dat het geval was geweest, dan had ik daar met de collega over gesproken.

De heer **Van Raan**:

Gebeurde het tijdens uw staatssecretariaat vaker dat een beleidsdepartement een negatief uitvoeringsadvies van de Dienst Toeslagen naast zich neerlegde?

De heer **Weekers**:

Er werden altijd uitvoeringstoetsen gedaan en dan kwamen die bij mij ook op tafel te liggen. Uiteindelijk is het dan de afweging tussen enerzijds de politiekinhoudelijke en de beleidsinhoudelijke wens versus de

---

uitvoerbaarheid. Kijk, iets wat niet uitvoerbaar is, moet je zonder meer niet doen. Sommige dingen, zoals dit, zijn zeker uitvoerbaar; er zitten alleen bepaalde haken en ogen aan vast. De dienst was erg gevoelig voor het negatief in het nieuws komen. Het gaat hier om massale processen, dus als er iets misgaat, gaat het bij veel mensen mis. Dan grijpt het ook in bij mensen. Dat kan mensen raken die de toeslag nodig hebben, maar als het misgaat en de verkeerde mensen een toeslag krijgen, dan is er ook heel veel commotie, omdat dan alle media en de Tweede Kamer over fraude en oneigenlijk gebruik vallen. De dienst heeft zoiets van: we doen het nooit goed. Daar was men gevoelig voor. Dan zul je uiteindelijk de afweging moeten maken: wat weegt hier het zwaarst?

De heer **Van Raan**:

En hoe vaak heeft de dienst in uw periode ongeveer negatief geadviseerd?

De heer **Weekers**:

Dat weet ik niet. Misschien een handjevol.

De heer **Van Raan**:

Ongeveer vijf.

De heer **Weekers**:

Dat zou kunnen. Nou, negatieve uitvoeringstoetsen waren er misschien minder. Als het gaat om de vraag hoe je er uiteindelijk in staat als bewindspersoon: vlak na je aantreden ben je wat rekkelijker, van "de dienst moet niet zeuren; dit moeten we maar doen, want het is een breed ervaren politieke wens". Je zit er als bewindspersoon toch vooral om de afspraken die met de Kamer zijn gemaakt uit te voeren en om dat goed uit te voeren. Maar toen ik gaandeweg merkte, ook met de taakstelling van de dienst, dat dingen moeilijk werden, ben ik me harder gaan opstellen. Toen het ging over de huishoudentoeslag in 2013 heb ik gezegd: dat gaan we zo niet doen. Toen heb ik ook tegen de dienst gezegd: zorg dat je zelf bij de minister eens even heel goed uitlegt wat de problematiek hierachter is.

De heer **Van Raan**:

Dank. Ik geef het woord aan collega Van Nispen.

De heer **Van Nispen**:

Meneer Weekers, de heer Blansjaar van het directoraat-generaal Belastingdienst heeft de commissie eerder deze week verteld over adviezen aan u en aan uw opvolger, de heer Wiebes, over de gevolgen van de alles-

---

of-nietsbenadering. Hij zei dat zijn collega's u eind 2012 hebben gewaarschuwd. Hij omschreef dat zelf als een waarschuwing tegen een bloedbad toen het directoraat-generaal door had wat de gevolgen waren van het terugvorderen van de volledige kinderopvangtoeslag wanneer ouders de eigen bijdrage niet of niet volledig hadden voldaan. Toch gebeurde er niks met deze waarschuwing, want uiteindelijk werd er toch volledig teruggevorderd. Herkent u de term "bloedbad"? Is er ooit in die richting met dat soort termen richting u gewaarschuwd?

De heer **Weekers**:

"Bloedbad" weet ik niet, maar met wat de heer Blansjaar hier heeft aangegeven, heeft zijn geheugen hem wat mij betreft een klein beetje in de steek gelaten.

De heer **Van Nispen**:

Wat bedoelt u daarmee?

De heer **Weekers**:

Daar bedoel ik mee dat toen ik de waarschuwing kreeg, ik een notitie kreeg. Op 2 oktober 2012 kreeg ik een notitie over de zitting van de Raad van State en De Appelbloesem, waarin men aangaf dat als de Belastingdienst gelijk zou krijgen, er massaal moest worden ingevorderd.

De heer **Van Nispen**:

Van wie was deze notitie?

De heer **Weekers**:

Deze notitie was van DGBel, directoraat-generaal Belastingdienst, van de collega van de heer Blansjaar. In deze notitie wordt aangegeven dat we drie dingen kunnen doen. We kunnen handhaven. Dat betekent het volledige bedrag terugvorderen. Als er geen eigen bijdrage is betaald, vorderen we simpelweg het hele bedrag terug, want dan had men er geen recht op. Twee. We kunnen alsnog vragen de eigen bijdrage te voldoen. Daar had men bij geschreven: dit is mogelijk een ontoelaatbare oprekking van het wettelijk kader dat vergaande gevolgen kan hebben; daarover zullen we ook met SZW moeten overleggen. Hier heb ik naast geschreven: interessante optie. Vervolgens had men geschreven: niets meer doen met de oude zaken, maar vanaf nu handhaven. Dus "oude zaken" houdt in dat er niks werd teruggevorderd. Ik heb voorop de notitie geschreven: niets doen heeft natuurlijk ook grote publieke, maatschappelijke gevolgen, want de Belastingdienst heeft een rechtszaak aangespannen. Als je dan gelijk krijgt

---

en je doet er totaal niks mee, dan wordt je laksheid verweten. Ik heb gezegd: optie 2 verkennen in de vorm van een inkeerregeling. Dus met andere woorden: als mensen alsnog de eigen bijdrage betalen, dan wordt niet het geheel ingevorderd.

Vervolgens – ik hecht eraan om dit even uit te leggen – heb ik op 17 december 2012 opnieuw een notitie gekregen. Daarin staat: "De Raad van State doet aanstaande woensdag om 10.00 uur uitspraak in deze zaak. Op uw verzoek is optie 2 uit de notitie van 2 oktober uitgewerkt." Ze stellen voor om in afstemming met Sociale Zaken in deze gevallen af te wijken van de wet. Ze vragen: stemt u in met deze voorgestelde aanpak om terugvordering tot de hoogte van de eigen bijdrage te beperken? Dat was een soort take-it-or-leave-it-aanbod, waar mensen dan geen bezwaar en beroep tegen kunnen aantekenen, maar ze betalen de eigen bijdrage dan alsnog en geen boete. Dan wordt er verder ook niet meer ingevorderd en dan is daarmee de kous af. Daar heb ik naast gezet: ja. Dus daar ben ik mee akkoord. "Na uw akkoord werken we deze mogelijkheid uit in uitvoeringsbeleid en ik geef u in overweging de Kamer hier vooraf over te informeren." Daar heb ik ook bijgezet: ja. Vervolgens komt men nog met een toelichting met een aantal argumenten. Daar heb ik goed naar gekeken. Mijn besluit op dat moment was helder: ik heb oog voor deze situatie en ik wil de mensen alsnog de kans bieden om de eigen bijdrage te betalen; dan worden ze verder met rust gelaten. Zo is het niet uitgevoerd.

De heer **Van Nispen**:

Even voor de helderheid: door wie niet?

De heer **Weekers**:

Door de dienst niet, door niemand niet. Want vervolgens komt er 1 februari een nieuwe notitie bij mij.

De heer **Van Nispen**:

1 februari 2013. Dat is na de uitspraak van de Raad van State.

De heer **Weekers**:

Ja, op 1 februari 2013: consequenties uitspraak van de Raad van State. Daarin schrijft dezelfde DGBel en dezelfde ambtenaar die de eerdere twee notities had geschreven: "In tegenstelling tot onze eerdere adviezen, is ons advies nu om in lijn met de uitspraak van de Raad van State de wet te volgen en dus de terugvordering niet te beperken tot de hoogte van de eigen bijdrage. Wij volgen daarmee gewoon de wet Awir." Er wordt gevraagd:

---

stemt u daarmee in? Daar heb ik ook ja op gezegd. Daar stonden een heel aantal overwegingen bij. Nu ik beseft tot welke ellende dit heeft geleid, had ik daar met de wijsheid van nu niet zomaar "ja" achter gezet nadat ik eerder tot twee keer toe wél bewust wilde afwijken van de wet. Ik heb me afgevraagd hoe dat kan zijn. Ik heb hierbij gezet: "Maak wel een memo dat ik aan collega Asscher kan aanreiken bij de politieke vierhoek. Steken jullie dit ambtelijk in? Zo nodig bilateraal regelen." Hier kwam namelijk ook nog een andere kwestie bij aan de orde. Dat is als mensen gebruik hadden gemaakt van een bepaalde truc ...

De heer **Van Nispen**:

De truc van de schenking.

De heer **Weekers**:

Ja, de truc van de schenking. Dat vond ik dan ook niet terecht. Dat vond ik ook niet eerlijk. Dat heb ik vervolgens dus ook aangekaart.

De heer **Van Nispen**:

Dat is helder, meneer Weekers.

De heer **Weekers**:

Dus zo is het gelopen. Datgene wat de heer Blansjaar eergisteren heeft gezegd en wat gisteren in de krant stond en op het nieuws kwam, wil ik daarmee wel even in het juiste perspectief plaatsen. Als u dat wenst ...

De heer **Van Nispen**:

Daarom stelde ik u ook de vraag, meneer Weekers.

De heer **Weekers**:

... kan ik u de notities met mijn kanttekeningen aanreiken.

De heer **Van Nispen**:

Wij zijn in het bezit van alle stukken. Ik heb u die vraag gesteld om u de kans te geven om dit recht te zetten.

De heer **Weekers**:

Dat stel ik op prijs.

De heer **Van Nispen**:

Voor de duidelijkheid: u herkent dus niet de term die gebruikt zou zijn, namelijk het woord "bloedbad"? Zijn er naast deze notities nog andere

---

momenten geweest waarbij u wellicht mondeling op de hoogte bent gesteld? Kunt u zich die herinneren?

De heer **Weekers**:

Kijk, de heer Blansjaar, die hier een paar dagen geleden is geweest, kan best een paar keer de term "bloedbad" hebben gebruikt. Niet met betrekking tot de vraag van wat concreet een heel aantal mensen te wachten staat, maar als je op hele grote schaal gaat terugvorderen, dan betekent dat nogal wat. Dat betekent nogal wat. Dat leidt tot heel veel publiciteit en commotie. Zo werd het mij aangereikt.

De heer **Van Nispen**:

Want in de notities wordt duidelijk gewezen op de negatieve publiciteit die dat met zich mee kan brengen voor de Belastingdienst.

De heer **Weekers**:

Exact. Ik vind negatieve publiciteit voor de Belastingdienst vervelend, maar dat mag niet de overweging zijn om de wet niet toe te passen. De wet moet worden toegepast omdat het eerlijk is, want de wet geldt voor iedereen. Als je daarvan wil afwijken, moet er ofwel een mogelijkheid in de wet zijn voorzien met een hardheidsclausule. Die had ik in de fiscaliteit wel, maar niet bij de toeslagen. Dus als wij hier wilden afwijken, dan had het uitdrukkelijk de instemming van Sociale Zaken nodig, omdat wij dan mensen een toeslag lieten behouden waar zij strikt volgens de wet geen recht op hadden en waar de Raad van State ook een uitspraak over had gedaan.

De heer **Van Nispen**:

Maar heeft u geprobeerd om die toestemming van Sociale Zaken te krijgen?

De heer **Weekers**:

Dat is ambtelijk geprobeerd. Dat is uiteindelijk niet gelukt. Ik heb Asscher ...

De heer **Van Nispen**:

Dus Sociale Zaken heeft zich ertegen verzet dat, kort gezegd, de terugvordering vanwege het niet of niet volledig betalen van de eigen bijdrage proportioneel zou gebeuren?

De heer **Weekers**:

Inderdaad. Ik heb tot twee keer toe gezegd: deze optie vind ik verstandig, deze optie vind ik verstandig. Ik kende vanuit de fiscaliteit ook inkeerregelingen. Het kan zijn dat mensen iets niet weten of niet beseffen.

Als je dan zegt: als u alsnog aan uw verplichtingen voldoet, dan zullen we u verder niet lastigvallen ...

De heer **Van Nispen**:

Helder. Dan even terug naar de waarschuwing. Laten we ons, even los van de term die precies is gebruikt, baseren op de notities die er liggen. Ik begrijp het dus als volgt. Uw ambtenaren schetsen u drie opties. U kiest voor de tweede optie, die zegt: alsnog de eigen bijdrage voldoen. Dan komt daar nog een uitwerking van. Later volgt er een ander advies. Dan schrijft u ook "ja" in de kantlijn. Dat heeft u ons net uitgelegd. Toch even: wat is er nou in de tussentijd gebeurd?

De heer **Weekers**:

Ik kan het alleen maar in het perspectief plaatsen van de andere hectiek van die tijd dat ik hier op dat moment niet meer aandacht aan heb geschonken. Dit was ook in de tijd, het voorjaar van 2013, van de eurocrisis. Ik was het Nederlandse lid in de eurogroep en collega-minister Dijsselbloem was voorzitter van de eurogroep. Ik zat uitgerekend in de maand dat dit speelde heel veel in Brussel om Griekenland en Cyprus te redden.

De heer **Van Nispen**:

U had het heel druk met andere belangrijke zaken.

De heer **Weekers**:

Ja. Dat is geen excuus, maar dat is de verklaring waardoor ik als niet-beleidsverantwoordelijke hiervoor hier verder ook geen politieke heisa van heb gemaakt. Het ambtelijk advies van Financiën was: laten we toch de wet en de uitspraak van de Raad van State volgen. Sociale Zaken wil niet. Ik heb wel nog collega Asscher iets overhandigd. Dat heb ik trouwens ook bij de POK uitgelegd. Een paar maanden later bleek dat Sociale Zaken ... Men was inmiddels tot invordering overgegaan. Dat had een tijdje geduurd. Sociale Zaken wilde eigenlijk niks aan dit systeem veranderen. Die wilde geen aparte inkeerregeling en die wilde ook niks doen aan de truc van de schenking van de eigen bijdrage.

De heer **Van Nispen**:

Helder. U zegt hier nu: "Ik was ook druk met hele andere belangrijke zaken. Het heeft op dat moment niet mijn aandacht gehad. Ik had daar meer aan moeten doen." Zo begrijp ik u.

De heer **Weekers**:

Ja, als ik daarmee de problemen die we bij vele ouders hebben gezien, had kunnen voorkomen, natuurlijk.

De heer **Van Nispen**:

Is de term "bloedbad", of die nou vooraf gebruikt is of niet, achteraf terecht gebleken?

De heer **Weekers**:

Ik denk dat we dat wel kunnen stellen, ja. Als er zo veel mensen zo diep in de problemen zijn geraakt door de terugvordering van een aantal jaren toeslag, als mensen grote bedragen hebben gekregen en het geld is op en er wordt ingevorderd, en ze daardoor in een situatie van uithuiszetting terecht zijn gekomen, dan is dat natuurlijk vreselijk. Ik denk dat daarmee mijn antwoord duidelijk is. Als het destijds nadrukkelijker onder de aandacht was gebracht, dan denk ik ... Volgens mij heeft toenmalig collega Asscher ook tegen u gezegd dat hij daar achteraf gezien veel meer aandacht voor had moeten hebben. Dan is het extra lastig als je dus niet beleidsverantwoordelijk bent. In de fiscaliteit kon ik het zelf beslissen. Hier was ik afhankelijk van ... Het gaat over geld dat op de begroting van een ander staat, dus ik kan dat niet in m'n eentje doen. Daar heb ik het vanwege die andere omstandigheden uiteindelijk bij gelaten.

De heer **Van Nispen**:

Helder, meneer Weekers. Even om precies te zijn: het ging uiteindelijk natuurlijk ook om het niet naleven van de wetten en regels door de Dienst Toeslagen. Het ging uiteindelijk ook over terugvorderingen die ten onrechte waren, omdat mensen helemaal niet gefraudeerd hadden. Dit is even voor de precisie.

De heer **Weekers**:

Voor de precisie. Ook als het gaat om veel toeslagouders, denk ik dat er heel veel problemen juist zijn ontstaan daar waar er in de verste verte geen probleem met fraude of misbruik is, maar dat het gaat om terugvorderingen van bedragen die qua voorschotten te hoog zijn uitgekeerd. Ik denk dat in het toeslagstelsel van nu een voorschot betalen en pas na jaren kijken of je er ook recht op hebt en of dat voorschot wel goed was, de allergrootste oorzaak van het hele toeslagenschandaal zit. In mijn ogen is het systeem en de systeemfout de belangrijkste oorzaak van de ellende waar veel mensen in zitten, en voor een stuk komt het ook door een doorgesloten fraudejacht.

De heer **Van Nispen**:

Ik ga hier nu niet over in discussie. Ik ga u een volgende vraag stellen. Wij spraken eerder al over uw nota over de fraudegevoeligheid van het toeslagenstelsel van maart 2011. Deze nota start met de zin dat de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst op dat moment wordt overspoeld met onderzoeken naar kinderopvangtoeslagfraude. Dat is een citaat: "overspoeld met onderzoeken naar kinderopvangtoeslagfraude." Om hoeveel onderzoeken bij de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst ging het destijds?

De heer **Weekers**:

Ik dacht rond de 200. Het aantal onderzoeken is in de loop der jaren opgelopen, eigenlijk tot ik aantrad. Toen ik in 2010 aantrad, stond in mijn overdrachtsdossier niet veel over toeslagen maar wel over de kinderopvangtoeslag, de enorme fraudegevoeligheid en de enorme aandacht die dat van de FIOD eiste.

De heer **Van Nispen**:

Dus ongeveer 200, hoor ik u zegen.

De heer **Weekers**:

Ja.

De heer **Van Nispen**:

Hoeveel van die onderzoeken hebben geleid tot een veroordeling?

De heer **Weekers**:

Dat weet ik niet, want een aantal zaken zijn pas afgelopen op het moment toen ik weg was als staatssecretaris.

De heer **Van Nispen**:

Werd u wel geïnformeerd over de tijd dat u er wel was?

De heer **Weekers**:

Ongetwijfeld. Indien en voor zover ik daarover werd geïnformeerd, is dat ook gemeld in de halfjaarrapportages en de jaarrapportages, dus het beheersverslag van de Belastingdienst aan de Tweede Kamer. Ook de Rekenkamer heeft op uitdrukkelijk verzoek van de Kamer gekeken naar het misbruik en oneigenlijk gebruik, eigenlijk de fraude.

De heer **Van Nispen**:

Welk bedrag was met deze fraudeonderzoeken gemoeid? Waar hebben we het over? Welke orde van grootte hadden de bedragen?

De heer **Weekers**:

Ja, ehm ... Dat ging aanvankelijk over enkele tientallen miljoenen. Toen ik op verzoek van de Kamer rondom de Bulgarenfraude een getal moest melden, ging het om 95 miljoen waar de FIOD mee bezig was.

De heer **Van Nispen**:

In dat jaar?

De heer **Weekers**:

Nou, dat waren de lopende zaken bij elkaar.

De heer **Van Nispen**:

Ja, precies. Dat ging dan niet enkel over de Bulgarenfraude.

De heer **Weekers**:

Sorry?

De heer **Van Nispen**:

Die 95 miljoen die u noemt, ging niet enkel om de Bulgarenfraude?

De heer **Weekers**:

Nee. Nee, zeker niet. Als u de sprong maakt naar Bulgarenfraude ...

De heer **Van Nispen**:

Nee, nee. Daar komen we straks op.

De heer **Weekers**:

Dat ging geloof ik over 4 miljoen.

De heer **Van Nispen**:

Ik begreep u verkeerd. Het gaat dus om enkele tientallen miljoenen. Hoe verhielden deze fraudeonderzoeken zich tot het jaarlijks uitgekeerde bedrag aan toeslagen in die periode?

De heer **Weekers**:

Als je kijkt naar de uitgekeerde bedragen aan toeslagen, dan was dat

---

destijds ongeveer 12 miljard, geloof ik. Als je het dan over 100 miljoen hebt, dan is dat minder dan 1%.

De heer **Van Nispen**:

Ja, dus over die orde van grootte gaat het ongeveer.

De heer **Weekers**:

Min of meer.

De heer **Van Nispen**:

In een oorspronkelijk vertrouwelijk rapport over misbruik en oneigenlijk gebruik van toeslagen uit 2012 staat dat de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst jaarlijks 20 tot 30 fraudezaken onderzoekt. In 2011 bedroeg de geschatte fraude met alle soorten toeslagen 3 miljoen euro. De jaren daarvoor is dat ietsje hoger. Hoe verhouden deze aantallen zich tot de opmerking dat de FIOD een jaar eerder werd "overspoeld" met onderzoeken?

De heer **Weekers**:

Deze informatie kreeg ik van de FIOD. Die kreeg ik van de Belastingdienst. U spreekt vanmiddag de toenmalig directeur van de FIOD. Misschien kan hij daar een nader licht op werpen.

De heer **Van Nispen**:

Dus de terminologie "overspoeld met onderzoeken naar fraude, naar kinderopvangtoeslagfraude" is overgenomen. Die komt eigenlijk rechtstreeks van de FIOD.

De heer **Weekers**:

Ik heb het zelf niet bedacht.

De heer **Van Nispen**:

Waren dat nou fraudeonderzoeken of fraudesignalen?

De heer **Weekers**:

Nee, de getallen die ik noemde, waren fraudeonderzoeken. De FIOD ging echt aanmerkelijk meer onderzoeken doen. Dat kwam doordat er ook sprake was van georganiseerde fraude. Dan gaat het niet zomaar over een enkeling die fraude pleegt. Daar zaten echt bepaalde fenomenen achter waar je de heel specialistische capaciteit van de FIOD voor nodig had. Dat werd mij gemeld.

De heer **Van Nispen**:

Heeft u naast de fraudeonderzoeken van de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst nog andere signalen vanuit de Dienst Toeslagen ontvangen over de fraudegevoeligheid van het toeslagenstelsel?

De heer **Weekers**:

Is de vraag: heel specifiek vanuit de Dienst Toeslagen?

De heer **Van Nispen**:

Ja.

De heer **Weekers**:

Ja, laat ik zeggen: op werkbezoeken en in notities van DGBel – geen rechtstreekse notities van de directeur Toeslagen maar notities van DGBel – werd dit regelmatig aangeduid als een groeiend probleem.

De heer **Van Nispen**:

Voelde u zich ... Nee. Werd u goed geïnformeerd door de FIOD, de Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst?

De heer **Weekers**:

Soms wel maar niet altijd.

De heer **Van Nispen**:

Wanneer niet?

De heer **Weekers**:

Nou, ik had graag indertijd wat meer geweten over gevoelige onderzoeken. Als dingen uitlekten, ook in de media, had ik die beter kunnen plaatsen.

De heer **Van Nispen**:

Doelt u ergens specifiek op?

De heer **Weekers**:

Ik kreeg wel een enkele keer van de FIOD een signaal als de dienst ergens mee bezig was waarvan die dacht dat het gevoelig was, maar dat was dan van de directeur van de FIOD. Maar er spelen in het land natuurlijk een heel aantal onderzoeken die zich aan de waarneming van de ambtelijke top onttrekken. Zaken die maatschappelijk gevoelig waren, werden vervolgens bij RTL enorm uitgelicht, werden door andere media enorm uitgelicht.

De heer **Van Nispen**:

Waar doelt u nu op?

De heer **Weekers**:

Daar was ik liever vaker en in een vroegtijdig stadium over geïnformeerd.

De heer **Van Nispen**:

Meneer Weekers, waar doelde u net op als het gaat over wat er bij RTL werd gebracht?

De heer **Weekers**:

Nou, bij RTL werd bijna wekelijks en soms dagelijks wat gebracht in de stijl van "Weekers houdt rapport achter voor Kamer", "Weekers doet dit niet", "Weekers bagatelliseert de zaak". Ik probeerde ...

De heer **Van Nispen**:

Waar ging dat over?

De heer **Weekers**:

Over ... over ... over, laat ik zeggen, hele specifieke zaken in Rotterdam of ergens in het oosten van het land of waar dan ook. Dat soort signalen kwamen naar buiten, maar ...

De heer **Van Nispen**:

U had dan eerder willen weten van de FIOD dat dat speelde, dat die gevoelige zaken er waren?

De heer **Weekers**:

Ja. Het meest pregnante voorbeeld daarvan is de Bulgarenfraude. Op het departement wist men op dat moment niks van dat onderzoek af. Mij werden verwijten gemaakt – er is mij die avond zelfs nog een motie van wantrouwen aangewreven – als: "Waarom weet u dat niet? U had dat moeten weten." Toen heb ik de dienst in bescherming genomen door te zeggen: het was bij de dienst bekend. Maar ik had graag persoonlijk van dit fenomeen, het algemene fenomeen, geweten. Het is wat ik straks zei over de antenne voor wat er speelt in de samenleving en over het onvoldoende doorkomen van signalen die je als bewindspersoon moet krijgen.

De heer **Van Nispen**:

Helder. Dit is inderdaad een vervolg op het eerdere gesprek. We gaan straks nog door op de Bulgarenfraude. Eerst heb ik nog een andere vraag. We gaan

---

weer even terug in de tijd, naar maart 2011. Na die vergadering van maart 2011 waarin uw nota over de fraudebestendigheid van het toeslagenstelsel wordt besproken – we hadden het daar eerder over – vraagt de ministerraad om een onderzoek naar de fraudegevoeligheid van het toeslagenstelsel. Nog geen twee jaar eerder, in oktober 2009, heeft een ambtelijke werkgroep onderzoek gedaan naar mogelijkheden om het toeslagenstelsel te vereenvoudigen en daarmee de kans op fouten te verkleinen. Deze werkgroep concludeerde dat de problemen voor burgers en voor de Dienst Toeslagen zijn ontstaan door de ingewikkelde wet- en regelgeving die ten grondslag ligt aan het toeslagenstelsel. Een halfjaar later, in april 2010, volgde de Brede heroverwegingen Toeslagen. Deze werkgroep moest met voorstellen komen om het toeslagenstelsel te versimpelen en om hier minstens 20% op te bezuinigen. De conclusie was dat bezuinigingen alleen mogelijk zijn bij een vergaande wijziging van het toeslagenstelsel. Waarom vroeg u daarna, in maart 2011, om een níéúw interdepartementaal onderzoek naar het toeslagenstelsel terwijl deze twee rapporten er al lagen?

De heer **Weekers**:

Omdat die rapporten toch onvoldoende antwoord gaven over de fraudebestendigheid van het systeem en omdat de maatregelen in dat ibo-rapport uit 2009 die daadwerkelijk zoden aan de dijk zouden zetten, onacceptabel waren, ook voor andere departementen. Er stonden een paar maatregelen in dat ibo-rapport van 2009 waarvan ik ook in mijn fiscale agenda heb gezegd: die kan ik met mijn instrumentarium overnemen. Maar voor bepaalde maatregelen heb je BZK en de gemeentes nodig om organisaties bij elkaar te brengen en bestanden te kunnen koppelen. Maar de kern van de problematiek, namelijk dat er voorschotten worden uitgekeerd en dat je pas een paar jaar later kijkt of het wel correct was wat de dienst had uitgekeerd, werd niet opgelost. In het ibo-rapport uit 2009 werden daar twee suggesties voor aangedragen. Eén is uit te gaan van het inkomen zoals dat al was vastgesteld, maar dan loop je met je uitkeringen als het ware twee jaar achter op de actualiteit. Dat betekent dat je mensen niet in de actualiteit helpt om de eindjes aan elkaar te knopen. En het ...

De heer **Van Nispen**:

Dus die aanbevelingen uit het eerdere onderzoek van 2009 waren niet allemaal opgevolgd.

De heer **Weekers**:

Die waren niet allemaal opgevolgd. Sommige kosten veel tijd. Daarvan heb ik gezegd: wat ik kan opvolgen, doe ik. Daarnaast zaten er ook

---

aanbevelingen in die niet haalbaar waren. Een van de aanbevelingen was: laten we anders maar 90% uitkeren van wat wordt aangevraagd. Maar dan zit je ook niet in de actualiteit. Als mensen 100% nodig hebben en je ze maar 90% geeft, dan hebben ze elke maand een probleem, dus dat is ook geen oplossing.

De heer **Van Nispen**:

Helder. En zijn de aanbevelingen van de Brede heroverwegingen Toeslagen uit 2010 opgevolgd?

De heer **Weekers**:

Die staan mij niet scherp of eigenlijk helemaal niet voor de geest, dus daar kan ik niks over zeggen.

De heer **Van Nispen**:

De nieuwe ambtelijke werkgroep moet met voorstellen komen die misbruik en oneigenlijk gebruik van het toeslagenstelsel tegen kunnen gaan. Daarnaast wil de ministerraad dat de werkgroep ook kijkt naar mogelijkheden om tot één regeling te komen ter vervanging van het toeslagenstelsel. Wat was voor u het belangrijkste doel van deze werkgroep: voorstellen ontwikkelen om misbruik en oneigenlijk gebruik tegen te gaan of mogelijkheden onderzoeken om het toeslagenstelsel te vereenvoudigen?

De heer **Weekers**:

Ik vond het allebei even belangrijk ...

De heer **Van Nispen**:

Allebei even belangrijk.

De heer **Weekers**:

... maar wel in de volgorde van de tijd. Ik wilde op korte termijn kijken wat je al kon doen om aan de voordeur als het ware beter te controleren wat je uitgaf, en op de langere termijn het toeslagenstelsel als zodanig te hervormen omdat het inherent een slecht stelsel is.

De heer **Van Nispen**:

Helder. Daar hebben we het inderdaad over gehad. De commissie heeft eerder deze week van de heer Veldhuizen gehoord dat het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid niet heel enthousiast was over die ambtelijke werkgroep. Men was vooral bang voor extra bezuinigingen en

---

vond fraude met toeslagen een probleem voor de Dienst Toeslagen. Is dat ook uw herinnering en beleving?

De heer **Weekers**:

Ik denk dat het heel eerlijk was wat de heer Veldhuizen heeft gezegd, want zo was het ook.

De heer **Van Nispen**:

Heeft u deze houding ook bemerkt bij de ministers van Binnenlandse Zaken en van Volksgezondheid?

De heer **Weekers**:

Ja, ook.

De heer **Van Nispen**:

Hoe vond u dat?

De heer **Weekers**:

Jammer. Laat ik zeggen: het was begrijpelijk voor de opdracht waar ze voor stonden. In een tijd van grote bezuinigingen en hervormingen was het begrijpelijk dat ze daar de focus op moesten leggen. Dat was ook een tijd dat je daarnaast heel goed moest kijken naar de koopkracht van mensen. Als je hier ook nog eens een hervorming overheen zou doen, dan snap ik dat men daar niet op zat te wachten.

De heer **Van Nispen**:

Maar u vond het jammer.

De heer **Weekers**:

Tegelijkertijd – dat hangt samen met wat ik in het begin van het gesprek van vandaag heb gezegd – is een dienst verantwoordelijk voor een uitvoering. Je kunt niet zeggen: we kieperen onze wetgeving maar bij jullie over de schutting; jullie voeren het maar uit. Maar je moet er wel voor zorgen dat er geen cent in de verkeerde zakken terechtkomt. Het was dus mede een doel van mijn two-pager om de collega's wakker te maken en inzichtelijk te maken met welke uitdagingen Belastingdienst/Toeslagen te maken had.

De heer **Van Nispen**:

Begin 2012 levert de ambtelijke werkgroep zijn vertrouwelijke eindrapport op. In het rapport staan een zevental maatregelen voor de korte termijn en vier maatregelen voor de lange termijn om fraude met toeslagen tegen te

---

gaan. Hoewel de werkgroep oorspronkelijk ook de opdracht had om de foutgevoeligheid van het toeslagenstelsel te onderzoeken, komt dit niet terug in het eindrapport. Voldeed het eindrapport van de ambtelijke werkgroep aan uw verwachtingen?

De heer **Weekers**:

Nee, totaal niet.

De heer **Van Nispen**:

Waarom niet?

De heer **Weekers**:

Ik vond dat er geen doorwrochte voorstellen in zaten om ...

De heer **Van Nispen**:

Voor de korte of de lange termijn?

De heer **Weekers**:

Voor de korte termijn zaten er wel een paar interessante voorstellen in. Die heb ik later ook geïmplementeerd. Maar er is helemaal niets uit gekomen van een wat langeretermijnperspectief om echt te kijken of er goede alternatieven waren. Dus het viel me tegen.

De heer **Van Nispen**:

Dat was dan vooral gericht op die stelselherziening. Daar heeft de werkgroep volgens u eigenlijk niet voldoende aandacht besteed.

De heer **Weekers**:

Inderdaad. Waar men eh ... Ja, inderdaad.

De heer **Van Nispen**:

De directeur Toeslagen stuurt in maart 2012 een reactie aan het directoraat-generaal Belastingdienst, DGBel. Hij schrijft dat door een aantal voorstellen uit het rapport de essentie van de Algemene wet inkomensafhankelijke regelingen wordt uitgehold. Ook schrijft hij dat de echte problemen niet worden aangepakt, namelijk oneigenlijk gebruik met DigiD en fouten in de basisregistraties. Heeft u nog met de directeur Toeslagen over zijn reactie op het eindrapport van de ambtelijke werkgroep gesproken?

De heer **Weekers**:

Nee, want dat is niet bij mij gekomen.

De heer **Van Nispen**:

Waar kwam dat wel?

De heer **Weekers**:

Ik veronderstel bij de dg.

De heer **Van Nispen**:

Dus dit is nooit bij u terechtgekomen?

De heer **Weekers**:

Laat ik het zo zeggen: ik krijg een rapport met een advies aangereikt en veronderstel dat dit soort zaken daar dan in is verwerkt. Dus ik neem aan dat hij óf richting directeur-generaal óf richting de beleidsmedewerkers van het departement zijn opvattingen heeft gegeven.

De heer **Van Nispen**:

En die zijn niet in die vorm bij u terechtgekomen?

De heer **Weekers**:

Niet in de vorm van een rechtstreeks bericht van de directeur Toeslagen, nee. Zo werkt de informatiestroom binnen een ministerie en binnen een uitvoeringsdienst niet.

De heer **Van Nispen**:

Wat heeft u uiteindelijk met de uitkomsten van dat onderzoek gedaan?

De heer **Weekers**:

Ik heb de Kamer uiteindelijk daarover geïnformeerd. Toen dat onderzoek uitkwam, zaten we weer in een nieuwe crisissituatie. Dat was voorjaar 2012. Ik zal daar niet over uitweiden. Dat heeft geleid tot de val van het kabinet en een lenteakkoord. Ik heb in de zomer nog een brief aan de Kamer geschreven over de voorstellen uit dat rapport die ik interessant vond om in elk geval in uitvoering te nemen. Daarnaast had ik inmiddels een nieuwe commissie ingesteld, de commissie-Van Dijkhuizen, om het hele fiscale stelsel te herzien. Die heb ik ook gevraagd om de toeslagen mee te nemen, in de hoop dat die thematiek in dat rapport toch weer opnieuw zou worden meegenomen.

De heer **Van Nispen**:

Ik geef het woord aan de heer Van Raan.

De heer **Van Raan**:

Dank je wel. Meneer Weekers, ik had u beloofd om nog terug te gaan naar het thema van één bankrekeningnummer. Dat is nu, maar daar is al het nodige over gezegd, dus ik houd de vragen beperkt. U heeft in de periode tussen uw aantreden in oktober 2010 en uw aftreden in januari 2014 diverse maatregelen aangekondigd om toeslagenfraude te voorkomen. In april 2011, enkele maanden nadat het kabinet-Rutte I is beëdigd, kondigt u aan dat de Belastingdienst en de Dienst Toeslagen voortaan nog maar één bankrekeningnummer mogen gebruiken voor uitbetalingen aan belastingbetalers en toeslaggerechtigden. Wiens idee was dit?

De heer **Weekers**:

Dat idee kwam uit de dienst. Als ik me niet vergis, heeft dat ook al in dat rapport gestaan, maar dat zou ik moeten checken. Dat weet ik niet honderd procent zeker. Wat ik wel zeker weet, is dat het mij ook een aantal keren werd gemeld bij de eerste werkbezoeken die ik aan de dienst bracht. Het was heel simpel. Men zei: "Het feit dat we met 35 miljoen bankrekeningnummers moeten werken, is heel erg fraudegevoelig, terwijl we nergens een naam-nummercheck op kunnen doen. Dus mensen kunnen een toeslag aanvragen en die bij de buurvrouw of de bakker laten uitbetalen. Als dat in andere handen terechtkomt en we later moeten gaan terugvorderen, dan is er niks meer. Dat geldt niet alleen voor toeslagen maar ook voor de voorlopige teruggave in de fiscaliteit." Dit was een belangrijke aanbeveling vanuit de dienst, die ambtelijk ook heel breed werd ondersteund. Dus ik dacht: dat moeten we dan maar meteen gaan doen.

De heer **Van Raan**:

Duidelijk. U gaf het al een beetje aan, maar nogmaals de vraag: waarom was deze eenbankrekeningnummermaatregel nou zo belangrijk voor de Dienst Toeslagen?

De heer **Weekers**:

Uiteindelijk om aan naam-nummercontrole te kunnen doen, zodat de dienst uitkeert aan degene die ook ergens recht op heeft, zodat je een rechtstreekse relatie hebt tussen degene die ergens recht op heeft en ook verantwoordelijkheden heeft, en de geldstroom.

De heer **Van Raan**:

Hoe werd u door de Belastingdienst/Toeslagen op de hoogte gehouden over de voortgang van deze verandering?

De heer **Weekers**:

Ik heb een paar keer een presentatie gehad. Ik heb regelmatig gevraagd hoe het met de voortgang en de invoering van deze maatregel ging. Tot mijn hele grote verdriet leidde de invoering weer tot uitstel. Dat was ook tot groot verdriet van de Kamer. Alleen, je kunt de dienst niet iets opdringen wat ze simpelweg niet kunnen uitvoeren. De directeur-generaal heeft mij bij herhaling verzekerd: "Frans, op dit project hebben we de beste mensen van de dienst zitten. De beste leiding zit hierop. Waar maak je je nou druk over? Dit gaat gewoon hartstikke goed."

De heer **Van Raan**:

Dus u werd op de hoogte gehouden via rapportages, maar u vroeg er zelf ook om om op de hoogte gehouden te worden. En u kreeg steeds verzekeringen dat het goed kwam.

De heer **Weekers**:

Inderdaad.

De heer **Van Raan**:

Dank u wel. Ik geef het woord weer aan de heer Van Nispen.

De heer **Van Nispen**:

Op 21 april 2013 zendt het televisieprogramma Brandpunt een reportage uit over fraude met toeslagen die zijn aangevraagd door Bulgaren die niet daadwerkelijk in Nederland woonden. U wordt ook geïnterviewd in deze reportage. Uw ambtenaren van het directoraat-generaal Belastingdienst hebben u in de week voorafgaand aan de uitzending geadviseerd om niet op camera te reageren, dit om het strafrechtelijk onderzoek dat liep niet in gevaar te brengen. Waarom heeft u besloten om toch op camera te reageren?

De heer **Weekers**:

Ik had twee tegengestelde adviezen. Eén kwam van DGBel. Zij zeiden: u kunt beter niet op camera reageren. Communicatie zei: u kunt beter wel reageren, want dat geeft aan dat ... Er was heel veel ...

De heer **Van Nispen**:

Maar waarom luisterde u naar Communicatie en niet naar het directoraat-generaal Belastingdienst? Laat ik de vraag dan zo stellen.

De heer **Weekers**:

Nou, luisteren, luisteren ... Uiteindelijk maak je je eigen afweging.

De heer **Van Nispen**:

Helder.

De heer **Weekers**:

Ik verschuil me dus achter niemand. Ik heb zelf uiteindelijk de afweging gemaakt om op camera te reageren. Of dat nou zo verstandig was, met de wijsheid van achteraf ... Nee. Wat mij overigens niet bijstaat, is dat mij van tevoren is gezegd: dan zou een onderzoek mogelijk gevaar lopen. Als dat van tevoren gezegd zou zijn, zou ik hebben besloten om het niet te doen.

De heer **Van Nispen**:

Aha.

De heer **Weekers**:

Volgens mij was het eerder: er lopen veel fraudezaken en het is misschien maar beter om daar als staatssecretaris van Financiën niet op te reageren. Daar werd verschillend over gedacht. We hebben dat in onze fiscale staf besproken. Uiteindelijk heb ik, alles afwegende, gezegd: ik vind dat ik ze toch te woord moet staan.

De heer **Van Nispen**:

Maar toch nog even: was dat nou vanuit verantwoordelijkheidsgevoel of ...?

De heer **Weekers**:

Voor mezelf was dat vanuit een verantwoordelijkheidsgevoel, om ergens voor te staan. Ik stond voor mijn beleid.

De heer **Van Nispen**:

Helder. Had u op dat moment een beeld van de omvang van de fraude die door Brandpunt werd blootgelegd?

De heer **Weekers**:

In die uitzending is dat volgens mij uitgemeten. Het was wel schokkend. Die woorden heb ik ook gebruikt. Het was niet schokkend als je kijkt naar ... Het gaat misschien over 4 miljoen. Op een bedrag van 12 miljard is dat niet veel. Maar als ze vanuit Bulgarije in bussen naar Nederland komen, zich inschrijven bij de burgerlijke stand en een bankpasje aanvragen, waarbij er een heel crimineel circuit achter zit, en de mensen die het betreft vervolgens

---

teruggaan naar Bulgarije, dan wordt ons systeem van sociale zekerheid als pinautomaat gebruikt en ondermijnd. Dat is schokkend. Toen dit in Brandpunt kwam, voelde ik ook wel de verantwoordelijkheid om aan te geven: dit tolereren we niet. Dat was mijn motivatie.

De heer **Van Nispen**:

Dank u wel. Ik geef het woord aan de heer Van Raan.

De heer **Van Raan**:

Twee weken na de reportage van Brandpunt, op 4 mei 2013, stuurt u een brief aan de Tweede Kamer. Deze brief bevat een feitenrelaas over de vraag wie in het kabinet wanneer wat wist over de fraude met toeslagen door Bulgaren. Uit ons onderzoek blijkt dat ambtenaren van het ministerie van Financiën en het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties bij het opstellen van dit feitenrelaas stevig in discussie waren. In eerdere versies van de brief werd nog gesproken over "GBA-fraude". GBA staat voor Gemeentelijke Basisadministratie, tegenwoordig de Basisregistratie Personen. Het ministerie van Binnenlandse Zaken is verantwoordelijk voor deze Gemeentelijke Basisadministratie. Uw ambtenaren vonden dat met name problemen rondom deze Gemeentelijke Basisadministratie deze vorm van fraude veroorzaakt hadden. Wat vond u van die insteek van uw ambtenaren?

De heer **Weekers**:

Kijk, inhoudelijk hadden ze gelijk.

De heer **Van Raan**:

Inhoudelijk hadden ze gelijk.

De heer **Weekers**:

Ja, zeker, want het betrof een vorm van GBA-fraude. Daar hadden ze dus gewoon gelijk in.

De heer **Van Raan**:

En hoe kijkt u terug op deze discussie?

De heer **Weekers**:

In die tijd stonden we allemaal onder enorme druk, van de media en van de Kamer. U kunt zich vandaag de dag misschien niet voorstellen hoe groot die druk was en hoe er elke dag voortdurend op mij en ook op de dienst werd ingebeukt. Mevrouw Van Brenk van Abvakabo, die met de heer Heerts in

---

competitie was voor het voorzitterschap van de FNV, verscheen ook nog een paar keer 's avonds op televisie om te zeggen: "De staatssecretaris zit te jokken, want er liggen miljarden aan fraude voor het oprapen. Dat wordt allemaal niet aangepakt, en hij geeft de rapporten die er zijn niet vrij." Dat waren rapporten van het RIEC in Rotterdam, die ze op het departement ook niet kenden. Onder die druk moesten wij werken. Dan vind ik het eerlijk gezegd een Haagse discussie of Financiën, BZK of Sociale Zaken hier nou verantwoordelijk voor was. Je moet de Kamer bedienen met het feitenrelaas en je moet de Kamer bedienen met betrekking tot de vraag die op tafel ligt, namelijk: hoe gaat u dit in de toekomst voorkomen?

De heer **Van Raan**:

Helder. U heeft de context en ook de druk heel goed geschetst. Maar inhoudelijk hadden uw ambtenaren gewoon gelijk?

De heer **Weekers**:

Inderdaad.

De heer **Van Raan**:

De benaming "GBA-fraude" is afkomstig uit het rapport GBA en fraude van het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Rotterdam, zo heeft de commissie eerder deze week van de heer Blansjaar gehoord. Volgens de heer Blansjaar wilde het ministerie van Binnenlandse Zaken niet dat in het feitenrelaas over "GBA-fraude" werd gesproken. De titel van de brief is daarop aangepast naar "systeemfraude". Heeft u dit punt destijds nog besproken met de minister van Binnenlandse Zaken, de heer Plasterk?

De heer **Weekers**:

Niet dat ik weet.

De heer **Van Raan**:

Waarom niet?

De heer **Weekers**:

Dat is dan een labeltje dat je boven een brief plakt. Dat heeft helemaal niets met de inhoud te maken. Ik richtte mij op de inhoud. Bovendien, als brieven naar de Kamer gaan met een titel, komt die titel uiteindelijk niet meer voor in de Kamerstukken. Ik vond dat dus overbodig.

De heer **Van Raan**:

Overbodig. Helder. Wat waren volgens u de gevolgen van het gebruik van de

---

term "systeemfraude" in plaats van "identiteitsfraude" voor de Dienst Toeslagen?

De heer **Weekers**:

De zorg van Toeslagen was: de uitvoeringsdienst heeft het elke keer weer gedaan. Die zorg vond ik ook wel terecht. Dat was ook het chagrijn en de irritatie.

De heer **Van Raan**:

Maar dit had de uitvoeringsdienst niet gedaan. Dit was GBA-fraude.

De heer **Weekers**:

Nee, exact. Maar in de beleving van de media, die de pijlen ook op mij richtten en via mij op de dienst, was het de dienst. Je kunt honderd keer zeggen dat het probleem bij het loket van de gemeenten en bij BZK zit, maar ... Ik heb met Plasterk wel afspraken gemaakt om een zeer forse verbetering in dat hele systeem aan te brengen. Waar het uiteindelijk om gaat, is dat je het probleem gaat tackelen en oplossen, dat je werkt vanuit een eenoverheidsgedachte.

De heer **Van Raan**:

Dat is helder, maar dat had de heer Plasterk natuurlijk ook kunnen bedenken.

De heer **Weekers**:

Dat klopt.

De heer **Van Raan**:

Waarom bedacht u dat?

De heer **Weekers**:

Het was misschien verstandiger van mij geweest om destijds vaker achter een grote boom te gaan staan in plaats van mijzelf en mijn dienst te gaan verdedigen. Ik heb het ook niet zelden meegemaakt dat er meerdere bewindspersonen op het vragenuurtje moesten komen en dat ik dan uiteindelijk alleen stond, "want het is toch de uitvoering van de toeslagen". Met de wijsheid van nu zeg ik: misschien heb ik af en toe wat te veel verantwoordelijkheidsgevoel gevoeld en had ik sneller moeten wijzen naar de vakminister. Daarmee had ik de dienst misschien ook beter in bescherming genomen.

De heer **Van Raan**:

Terug naar de term "systeemfraude". Wat verstaat u onder systeemfraude?

De heer **Weekers**:

De exacte definitie heb ik niet. Ik heb het destijds beschreven in de fiscale agenda en in een aantal fraudebrieven. Als u op zoek bent naar de exacte definiëring, dan zou ik u graag naar de stukken verwijzen.

De heer **Van Raan**:

Nou, die hebben we, maar we wouden graag ...

De heer **Weekers**:

Maar bij systeemfraude wordt er gebruikgemaakt van het systeem en de elementen in het systeem om de schatkist uiteindelijk op te lichten.

De heer **Van Raan**:

Wat waren de gevolgen van de eenzijdige focus op het toeslagenstelsel voor burgers die toeslagen aanvroegen?

De heer **Weekers**:

Nou, de gevolgen voor het toeslagenstelsel als zodanig ... Dit heeft volgens mij geen gevolgen gehad voor het toeslagenstelsel als zodanig. Nee.

De heer **Van Raan**:

Oké. Maar de vraag was wat de gevolgen voor burgers waren.

De heer **Weekers**:

De vraag of het systeemfraude was, ja of nee. De commotie werd gevoeld en gevoeld in de hele maatschappij, in de Kamer, bij alle partijen. Dat heeft ertoe geleid dat ikzelf die zomer met een fraudewet kwam. Die maatregelen heb ik ook aangekondigd in een van de twee brieven naar aanleiding van die Bulgarenfraude. Dat heeft ertoe geleid dat er in een aantal gevallen pas later een voorschot voor een toeslag zou worden verstrekt.

De heer **Van Raan**:

Dat was een van de gevolgen.

De heer **Weekers**:

Dat is dus een van de gevolgen geweest. Daar heb ik destijds al in brieven maar ook in het Kamerdebat van gezegd: bedenk dat we hier een nieuwe horde nemen en dat er ook goeden onder de kwaden zullen lijden, niet ...

De heer **Van Raan**:

Waren er nog andere gevolgen? Sorry.

De heer **Weekers**:

De gevolgen waren niet dat als mensen ergens recht op hadden, dat recht zou worden ontzegd, maar het gevolg zou zijn dat mensen die ergens recht op hadden waarvan de voorlopige toeslag nog niet geverifieerd kon worden, langer op de toeslag moesten wachten. Mensen die het betreft, hebben dan een tijd dat ze extra in de financiële problemen zitten. Dat is een rechtstreeks gevolg voor mensen, maar dat hebben we destijds op de koop toe genomen, met een unanieme Tweede Kamer en een unanieme Eerste Kamer, omdat de problematiek van de fraude en de ophef over de fraude zo groot waren dat iedereen dit op de koop toe nam.

De heer **Van Raan**:

Dank. Ik geef het woord weer aan de heer Van Nispen.

De heer **Van Nispen**:

Meneer Weekers, het gaat de enquêtecommissie er niet om welke minister een brief ondertekent of wat de titel is boven een Kamerbrief. U omschreef dat zelf als een Haagse discussie. Het gaat natuurlijk om de vraag wat de gevolgen zijn van het feit dat het als systeemfraude werd gezien en dat de minister van Binnenlandse Zaken, Plasterk op dat moment, het niet als GBA-fraude wilde hebben. Het probleem werd naar Toeslagen geschoven. Dat heeft geleid tot het nemen van maatregelen die uiteindelijk grote gevolgen hebben gehad voor burgers. Erkent u dat?

De heer **Weekers**:

Ik kijk daar toch anders tegen aan. Ik kijk daar anders tegen aan. Dat heb ik net proberen uit te leggen. De maatschappelijke bezorgdheid, de maatschappelijke woede om elke euro die in de verkeerde zak terecht kwam, was, in een tijd van zeer forse bezuinigingen, zo groot dat mij voortdurend in niet mis te verstane bewoordingen de maat werd genomen door de Kamer.

De heer **Van Nispen**:

Meneer Weekers, dan begrijpen we elkaar verkeerd. Het gaat om de vraag of er iets aan de toeslagen moest gebeuren, of daar maatregelen genomen moesten worden – want dat is gebeurd, onder andere met die wet; we hebben ook nog een ander voorbeeld – of dat er maatregelen genomen hadden moeten worden om iets aan de GBA-fraude te doen, wat het eigenlijk was, ook volgens uw ambtenaren.

De heer **Weekers**:

Ja ... Nou, nee. Ook de ambtenaren van Financiën vonden het belangrijk om de maatregelen te nemen die we hebben voorgesteld en die ik ook in het najaar van 2013 door beide Kamers heb gelooft. Die stonden ...

De heer **Van Nispen**:

Helder. Dus die waren volgens u sowieso nodig.

De heer **Weekers**:

Die waren sowieso nodig. Los daarvan was het van groot belang dat de GBA werd verbeterd. Daar hadden we afspraken over gemaakt, ook met BZK. Ik had het commitment van de minister van BZK dat hij ook zijn uiterste best deed om die onderdelen op te lossen.

De heer **Van Nispen**:

Helder.

De heer **Weekers**:

Dus ik zei dat ik de titel een Haagse discussie vond, omdat we met elkaar de urgentie voelden om er wat aan te doen. Alleen, de urgentie bij de andere departementen om het toeslagstelsel als zodanig op een heel andere leest te schoeien, was er niet omdat ieder naar zijn eigen segment keek.

De heer **Van Nispen**:

Ja, daar hebben we het over gehad. Na de Bulgarenfraude in 2013 krijgt de Dienst Toeslagen met een businesscase fraudebestrijding de opdracht om 25 miljoen euro aan fraude op te halen. Onder andere het ministerie van Binnenlandse Zaken en van Sociale Zaken leveren geld om maatregelen te nemen om die 25 miljoen euro op te halen. Weet u hoe deze businesscase is ontstaan?

De heer **Weekers**:

Nou, er wordt gekeken ... Als je in staat bent om minder middelen uit te geven omdat je voorkomt dat het in verkeerde handen komt en je daar extra toezicht, extra controle, op moet zetten, dan kijk je naar de baten en de kosten.

De heer **Van Nispen**:

Wie had dat bedacht?

De heer **Weekers**:

En eh ... Ja, wie had dat bedacht? Ik denk dat dat niet zo belangrijk is. Laat ik het zo zeggen: dat is een notie op het ministerie van Financiën. Trouwens, de notie binnen het hele Rijk is dat je altijd kijkt naar de baten en de kosten.

De heer **Van Nispen**:

Maar kwam dit idee van het ministerie van Financiën?

De heer **Weekers**:

Dat zou goed kunnen, maar wat ik mij kan herinneren, is dat in die twee weken ... Want de Bulgarenfraude en die Brandpuntuitzending waren vlak voor het meireces. In dat meireces kregen we de kroning van de koning. Meteen na het meireces kregen we het debat. In de tussentijd hebben de sg's, de secretarissen-generaal, van de ministeries bij elkaar gezeten om met elkaar te kijken hoe dit kon worden getackeld.

De heer **Van Nispen**:

Daar kwam dit uit.

De heer **Weekers**:

Daar kwam dit uit. Er was consensus tussen de departementen om dit zaakje zo op te lossen. Ik vond dat ook verstandig.

De heer **Van Nispen**:

Weet u hoe dat bedrag was opgebouwd?

De heer **Weekers**:

Dat weet ik niet. Daar zullen ongetwijfeld berekeningen aan ten grondslag hebben gelegen, maar het is niet zo dat vervolgens jaarlijks bewezen moest worden dat dit bedrag zou worden opgehaald en dat er anders extra kortingen zouden moeten plaatsvinden. Dit is een eenmalige exercitie in de zin van: kun je middelen van sommige ministeries overhevelen naar een ander ministerie dat extra capaciteit moet gaan inhuren om de taak uit te oefenen? Zo moet u dat zien.

De heer **Van Nispen**:

Waar kwam de aanneme vandaan dat er wel voor 25 miljoen euro viel op te halen, dat er voor dat bedrag werd gefraudeerd?

De heer **Weekers**:

Daar heb ik geen idee van. De staatssecretaris gaat niet dit soort

---

berekeningen maken. Daar heb je specialisten voor op het ministerie die zeggen: net zo goed als ... Bij tal van maatregelen van de regering, van een departement, wordt bekeken, als die worden genomen, wat ze in de uitvoering kosten, hoeveel extra mensen daarvoor nodig zijn, welke investeringen in de ICT men daarvoor moet doen ...

De heer **Van Nispen**:

Dat is helder, maar er moet toch een veronderstelling, een aanname, zijn dat er voor 25 miljoen gefraudeerd wordt, die dan op te halen is. Anders is het geen businesscase.

De heer **Weekers**:

Nee, de aanname was dat er veel meer van die 25 miljoen zou worden opgehaald.

De heer **Van Nispen**:

Nee, maar de aanname dat ... Nou ja, we laten het hierbij. Volgens mij is het op dit punt eh ...

De heer **Weekers**:

Oké.

De heer **Van Nispen**:

Na de uitzending van Brandpunt kwam u snel met maatregelen. We hadden het daar al over. Al op 10 mei 2013, nog geen drie weken later, stuurde u een brief naar de Kamer met maatregelen. Welke invloed heeft de media-aandacht gehad op uw handelen in de weken na de uitzending van Brandpunt?

De heer **Weekers**:

Dat er eh ... Ja ... De druk was enorm, niet alleen op mij maar op alle medewerkers, om een feitenrelaas proberen samen te stellen. Vanuit de Kamer wordt er heel vaak om een feitenrelaas gevraagd, maar als je dat moet gaan ophalen in een dienst met 25.000 mensen, als je die informatie op tafel moet krijgen, is dat enorm. Maar ik denk dat de ambtenaren die u heeft gesproken, daar al het een en ander over hebben gezegd. De enorme mediadruk, de enorme druk vanuit de Kamer, die je ook in het debat verwijt, als je het ook maar enigszins in perspectief probeert te plaatsen in de zin van: het is ernstig wat hier gebeurt; het is zelfs schokkend – dat voorbeeld met die bussen vanuit Bulgarije – maar we moeten ook oppassen dat we niet doorslaan ... Mij werd ...

De heer **Van Nispen**:

Daar kreeg u heel veel kritiek op.

De heer **Weekers**:

Mij werd in de Kamer verweten, van links tot rechts – ik kan u het rijtje Kamerleden van alle partijen noemen – dat ik ...

De heer **Van Nispen**:

Dat is ons bekend, meneer Weekers, want wij hebben ook de Handelingen teruggelezen ...

De heer **Weekers**:

... de zaak bagatelliseerde. Dat was reden voor meneer Omtzigt om een motie van wantrouwen in te dienen, zelfs met het complete pakket maatregelen dat ik op tafel had gelegd. In die omstandigheid moet je dan werken. Dat doet wat met een bewindspersoon en dat doet wat met een dienst. Want de dienst voelt zich ook onheus bejegend. Zelf voel je je als verantwoordelijk bewindspersoon onheus bejegend als er wordt gezegd dat je hebt gelogen of dat je iets niet aan de Kamer hebt aangeboden. RTL was ermee bezig. U moet eens kijken wat de columnisten van alle dagbladen allemaal schreven, niet alleen over mij maar ook over de dienst. Dat is ... Dat wordt ... Nou goed. Dan is de ruimte om nog iets in perspectief te plaatsen, de ruimte voor nuance, totaal weg. Dat doet het ermee.

De heer **Van Nispen**:

U bent uiteindelijk voor uw troepen gaan staan. Dat heeft de heer Blankestijn ook uitgelegd. U heeft een grote zaal met medewerkers van de Dienst Toeslagen toegesproken. Wat was uw intentie hiermee? Wat probeerde u hiermee te bereiken?

De heer **Weekers**:

Gewoon het vertrouwen met elkaar te houden dat we gezamenlijk voor een bepaalde verantwoordelijkheid staan, dat de mensen niet aan hun lot worden overgelaten en dat de signalen, de zorgen, de frustraties die mensen hebben ... Want mensen in de dienst voelden zich enorm aangevallen door media en door Kamerleden.

De heer **Van Nispen**:

Zeker.

De heer **Weekers**:

Ik voelde het als mijn verantwoordelijkheid om inderdaad voor de mensen te staan. Ik heb ook aangegeven: luister eens hier, het is heel vervelend, maar we zullen hier wel mee moeten werken; maar we krijgen nu wel extra middelen en extra instrumenten als de Kamer zo meteen de wetgeving aanneemt om de aanvragen waar fraudesignalen aan kleven of mensen die we niet kennen, beter vooraf te controleren.

De heer **Van Nispen**:

U heeft daar ook gezegd: het moet afgelopen zijn met de fraude, we gaan daar alles aan doen; het mag niet meer voorkomen.

De heer **Weekers**:

Zo hard kan ik dat nooit gezegd hebben, want ik heb in al mijn brieven en al mijn uitingen gezegd: het valt nooit 100% uit te roeien; dat is een illusie. Dat heb ik ook in de Tweede Kamer tegen meneer Omtzigt gezegd, die mij vaker dingen heeft verweten en zei dat geen enkele cent ergens in een verkeerde zak terecht mocht komen. Dat vind ik natuurlijk ook, maar het is een illusie om te denken dat je dat ook lukt, want elke keer dat je ergens een lekkage hebt gedicht, dan vinden criminelen wel weer een andere weg. We moeten echt een groot onderscheid maken. Er zijn veel mensen in de knel gekomen doordat ze misschien foutjes hebben gemaakt bij de toelagetaanvraag of gegevens misschien niet op tijd hebben doorgegeven. Dat is wat anders dan bewust en opzettelijk de boel oplichten, want mensen die opzettelijk en bewust de boel oplichten, is maar een héél klein percentage.

De heer **Van Nispen**:

Zeker, maar het is wel gebeurd.

De heer **Weekers**:

Het is wel gebeurd, maar elke keer heb ik aangegeven: je krijgt het systeem, welk systeem je ook hebt, nooit 100% waterdicht. Ik heb ook gezegd: wij doen ons stinkende best met het instrument dat we nu krijgen en met de extra mensen die we krijgen, om nog beter toezicht te houden.

De heer **Van Nispen**:

Meneer Weekers, u heeft uitgebreid aan ons toegelicht, waarvoor dank, dat er hele grote druk was, vanuit de media, vanuit de Kamer. In hoeverre is die druk uiteindelijk een rechtvaardiging voor het niet correct naleven van wetten en regels door de Dienst Toeslagen?

De heer **Weekers**:

Dat kan nooit ... Druk kan nooit de rechtvaardiging zijn voor het niet correct naleven van wetten of regels. Punt aan de lijn. Als er moet worden afgeweken van wet- en regelgeving, dan is het aan de bewindspersoon die daarvoor verantwoordelijk is en die daar ook verantwoording over kan afleggen aan de Tweede Kamer, om een besluit te nemen. Een staatssecretaris van Financiën kan soms afwijken van wet- en regelgeving, maar dat zal hij in een besluit moeten uitleggen. Dat kan alleen maar ten voordele van burgers. Dat kan nooit ten nadele van burgers. Dat is de lijn en die moet je handhaven.

De heer **Van Nispen**:

In hoeverre kan die hoge druk van onder andere politiek en media een rechtvaardiging zijn voor het feit dat mensen te maken kregen met enorme terugvorderingen als ze inderdaad een klein foutje hadden gemaakt, en dat ze opzet/grove schuld tegengeworpen kregen, waardoor ze eigenlijk ook nooit meer uit de schulden kwamen omdat ze ook niet terechtkonden in de schuldsanering? Kan dat op enige wijze een rechtvaardiging zijn?

De heer **Weekers**:

Nee, natuurlijk niet. Ik ben daar heel simpel in. Als mensen recht hebben op een uitkering, dan hebben ze daar recht op. Als er kleinere fouten worden gemaakt, moeten die rechtgezet kunnen worden zonder dat je meteen een boete krijgt. Daarom had ik in dat boetebesluit ook eerst die waarschuwing zitten. Maar als er sprake is van opzet of grove schuld, dan zijn mensen wat mij betreft het haasje. Zo heb ik er altijd in gezeten. Als het gaat om opzet of grove schuld – dat heb ik ook uitgelegd aan de Tweede Kamer toen we de fraudewet in het najaar van 2013 behandelden – dan hebben we daar regels voor rechtsbescherming bij. Dan zal er ook een ambtsbericht moeten worden opgemaakt door de betreffende ambtenaar, dat voor hoor- en wederhoor met betrekking tot betrokkene moet worden overgemaakt. Dan heb je de normale vormen van rechtsbescherming. Dus het kan niet zo zijn dat mensen met onterechte terugvorderingen te maken krijgen of dat mensen in problemen komen.

De heer **Van Nispen**:

Maar zo is het uiteindelijk wel gegaan.

De heer **Weekers**:

En dat is heel triest om te moeten constateren. Ik moet zeggen dat ik natuurlijk enorm heb meegeleefd en nog steeds meeleeft met iedereen die

---

slachtoffer is van een heksenjacht. Maar een overheid kan en mag nooit een heksenjacht organiseren. Dat is mijn bedoeling in elk geval nooit geweest, en ik heb geprobeerd om daarin rechtsstatelijk te handelen.

De heer **Van Nispen**:

Ik geef het woord aan de voorzitter.

De **voorzitter**:

Dat betekent dat we bijna bij de afronding zijn gekomen. U gaf op een gegeven moment aan aangaande de Bulgarenfraude: ik wist toen nog niet dat je soms, als de problemen heel groot zijn, achter een grote boom moet staan. Dat vind ik een interessante uitspraak, want dat is natuurlijk een hele cynische manier om te zeggen: ik heb een verantwoordelijkheid als bewindspersoon, ik sta in die wind, maar ik had beter achter die grote boom kunnen staan. Wie waren volgens u de mensen die wel wisten hoe het werkte en achter die grote boom stonden?

De heer **Weekers**:

Ik ga hier geen enkele beschuldiging uiten.

De **voorzitter**:

Dan zijn we bij het einde gekomen van dit verhoor en dank ik u vriendelijk.

De heer **Weekers**:

Dank u.

Sluiting 13.20 uur.
